

**LEXICON VAN 19^e EEUWSE NEDERLANDSE
KOOPVAARDIJKAPITEINS**

1. GEBRUIKSAANWIJZING

De kapiteins zijn in alfabetische volgorde geplaatst. Bij het opzoeken moet met de volgende complicaties rekening worden gehouden.

- a. Er is in diverse bronnen vaak sprake van verschillende spelling van familienamen. Allereerst is er geen enkele systematiek in het gebruik van **y** en **ij**. Andere voorbeelden zijn het door elkaar gebruiken van de **Groot** en de **Grooth**, de Jong en de Jonge, maar ook **Bekkering** en **Beckering**. Als men dergelijke verwarring vermoedt dan dient onder verscheidene namen gezocht te worden, waarbij initialen c.q. vóórnamen soms een hulp kunnen zijn. Ook informatie uit verschillende bronnen omtrent bevaren schepen geeft soms uitsluitel omtrent de gezochte voorouder.
- b. Identieke initialen voor eenzelfde familienaam komen veelvuldig voor. Het gaat daarbij vaak om algemene familienamen zoals Bakker, de Boer, de Groot, de Jong, Visser, de Vries, e.a.. Het is dan lastig, of zelfs onmogelijke, om uit te maken of het om dezelfde personen gaat. Nog lastiger wordt het als alleen de familienaam wordt gegeven, die ik dan in mijn lijst als bv. X.X. de Jong heb opgenomen.

En tenslotte komt het nogal eens voor dat in de ene bron b.v. de kapitein vermeld staat als H. de Jong, in de andere bron als H.H. de Jong. Het is dan vaak niet mogelijk om zonder nader genealogisch onderzoek te concluderen of het om dezelfde kapitein gaat of om twee verschillende personen.

Het is bekend dat een identieke familienaam, zoals Bakker, niet op enige verwantschap hoeft te duiden. Maar anderzijds is het zeemansberoep in vele families wijd verbreid. De gebruiker van deze Lexicon zal merken, dat vooral in de veenkoloniale zeevaart en op de eilanden veel kapiteins met dezelfde familienaam voorkomen, waarbij ongetwijfeld sprake is van familierelaties. Een naam als kapitein Visser in Noord-Nederland komt vele tientallen keren voor. Hoe de relaties dan liggen is, althans voor mij, niet uit te maken. De genealoog zal uit eigen gegevens of door aanvullende onderzoek moeten besluiten om welke persoon het gaat.

- c. De gegevens uit de diverse bronnen vertonen vaak onderlinge verschillen, bv in de begin- en eindjaren van de vaarperiode op een schip maar ook in gegevens omtrent geboorte, huwelijk en overlijden . Ik heb de gegevens ongewijzigd overgenomen, zonder mij om onderlinge discrepanties te bekommeren. Het is aan de genealoog om uit de gegevens een biografische schets te componeren en de juistheid daarvan is dan voor haar/zijn verantwoording.

Voor de vaarperiode kan een bron vormen voor nader onderzoek. De diverse bronnen rekenen immers in hele jaren, maar vooral bij korte reizen kan de vaarperiode een jaar eerder zijn geëindigd.

- d. Ik waarschuw op voorhand voor fouten in mijn tekst. Sommige zullen zijn overgenomen uit de gebruikte bronnen, maar de meeste zijn typefouten mijnerzijds.

2. REFERENTIES

Lijst van Afkortingen

AAKZ	Amsterdamschen Almanak voor Koophandel en Zeevaart
CBG	Centraal Bureau voor Genealogie
FSMO	Fries Scheepvaartmuseum en Oudheidkamer te Sneek
GAA	Gemeentearchief van Amsterdam te Amsterdam
MMPH	Maritiem Museum Prins Hendrik te Rotterdam
NSM	Nederlands Scheepvaart Museum te Amsterdam.
RANh	Rijksarchief Noord-Holland te Haarlem
RAF	Rijksarchief Frysland/Friesland te Leeuwarden
WZF	Weldadig Zeemansfonds van Zeemanshoop
Zeemanshoop	College Zeemanshoop te Amsterdam

- 001 a. Gegevens zijn ontleend aan de jaarlijkse naamlijsten van effectieve leden van het "Collegie Zeemans-Hoop" in de *Amsterdamschen Almanak voor Koophandel en Zeevaart* (aanwezig in het Amsterdamse Stadsarchief). Deze lijsten bevatten, behalve naam van de kapitein "de naam en soort der schepen en de nommer der signaalvlaggen door hen gevoerd, alsmede aanwijzing der Heeren Boekhouder".
- b. De opeenvolgende Almanakken zijn jaarberichten van het voorgaande jaar. De uitbreiding van de ledenlijst in een bepaald jaar geeft dus weer de aanmelding van nieuwe leden uit het jaar daarvoor. Dit betekent dat als een kapitein met zijn vlagnummer voor het eerst in almanak jaar X wordt genoemd hij "Effectief lid" is geworden in jaar X-1. In de overzichten zijn in de kolom "jaren" steeds de X-1 jaren vermeld.
Deze werkwijze is soms wèl maar vaak ook niet juist. Dit blijkt uit de vermelding van het laatste jaar van lidmaatschap dat niet overeenkomt met het toekennen van een uitkering door Zeemanshoop aan de weduwe van het lid. Als ik als laatste jaar van lidmaatschap bv. 1862 opgeef, maar de weduwe per 01 april 1863 een uitkering kreeg (volgens referentie 023) dat is hij ongetwijfeld t/m 1863 lid geweest!
- c. Zeemanshoop werd opgericht in 1822 maar de eerste Almanak kwam uit in 1826. De eerste naamlijst uit 1826 omvat 145 vlagnummers en betreft dus leden die in de periode 1822-1825 lid zijn geworden. De eerste vermelding in de kolom "jaren" is dus nooit lager dan 1825 (maar zie ook de referenties 002 en 023).
In de reeks van Almanakken draagt deel 23 het jaartal 1847 en deel 24 het jaartal 1849. Jaar 1848 ontbreekt dus. Dit is soms zichtbaar in de opsomming per kapitein waarin voor 1847 (zijnde 1848 minus 1) geen gegeven kon worden ingevuld.
- d. De nummering van de signaalvlaggen is in de loop der jaren enkele malen gewijzigd, vanwege de vele open plaatsen die door overlijden of bedanken gingen ontstaan. De eerste wijziging werd doorgevoerd op 01 januari 1836. Het laatste nummer conform de oude regeling was 446 i.c. kapitein C.J.Driester. per 15 december 1835. Op 22 december 1835 werd kapitein H.H.Koster met vlagnummer 334 conform de hernummering ingeschreven
De tweede wijziging ging in op 01 mei 1854. De laatste inschrijving per oude nummering was kapitein A.J.Schoonenbosch per 25 april 1854 met nummer 962. Kapitein A.C.Verhoeven werd met vlagnummer 569 per 02 mei 1854 conform de nieuwe nummering ingeschreven. Een kapitein kan dus in de loop van zijn gezagvoerderschap tot drie vlagnummers hebben gevoerd. Een enkele maal vermeldt het Inschrijfregister (zie ref.002) een hoog nummer terwijl de eerste vermelding in de AAKZ een lager nummer opgeeft. Het betreft dan inschrijvingen vlak voor de hernummeringsdata in 1836 resp 1854.
- e. Vanaf jaargang 12=1838 is een lijst van veranderingen opgenomen die zijn opgetreden na het ter perse gaan van het jaarboek. Onderdeel van deze lijst is de "Veranderingen in de naamlijst der effectieve leden van het collegie Zeemans-Hoop". Daarin worden gegevens vermeld zoals "overleden", "zonder schip", naam en boekhouder van het schip en inmiddels ingeschreven effectieve leden met vlagnummer en verdere gegevens. De opmerkingen uit deze lijst zijn verwerkt en bv. de notering "zonder schip" is uit deze lijst afkomstig.
- f. In de schrijfwijze van de namen is geen verandering aangebracht met uitzondering van enkele uniformeringen. Daar waar & stond is "en" geschreven. Comp/Cie/C°/e.d. zijn als C° vermeld. Zoon is als Zⁿ geschreven.
- g. In de kolom "naam reder/boekhouder" wordt soms de plaats van vestiging genoemd. Daar waar deze informatie niet expliciet is vermeld betreft het *meestal* de vestiging in Amsterdam, maar de gebruiker van deze gegevens moet attent zijn op uitzonderingen.

Tenslotte:

- A. De opsommingen met dit referentienummer 001 betreffen niet de complete maritieme geschiedenissen van de betreffende personen maar slaan alleen op hun periode van lidmaatschap van "Zeemanshoop".
- B. Uit de periode in de kolom "jaren" kan de periode van lidmaatschap worden geconcludeerd. Zoals gesteld onder b. is steeds het Almanakjaar met 1 verminderd. Echter uit de gegevens onder referentie 023 kan blijken dat een kapitein tot aan zijn dood lid van Zeemanshoop is gebleven, waarbij het eindjaar uit referentie 001 een jaar te laag is opgegeven. Een voorbeeld: kapitein G.A.Ahlers is volgens referentie 001 lid van Zeemanshoop van 1825 t/m 1842. Maar uit referentie 023 blijkt dat zijn weduwe vanaf augustus 1843 een uitkering heeft gekregen, waaruit te concluderen is dat hij half 1843 is overleden. Zijn lidmaatschapsperiode was dan dus 1825

t/m 1843.**002** *Naamregister der effectieve leden 1825-1878.* (Stadsarchief Amsterdam: 491-281)

Dit register vermeldt in chronologische volgorde de inschrijving van naam en vlagnummer (met eventuele latere mutaties) van de kapitein, de datum van aanvraag met de naam van het effectieve lid dat de voordracht heeft gedaan en soms een (post)adres van het nieuwe effectieve lid. Tevens is vaak de naam van het schip vermeld waarop de betreffende kapitein de gezagvoerder was. Het betreft veelal het schip ten tijde van de inschrijving, maar lang niet altijd. Soms is ook de aanvankelijk opgegeven scheepsnaam met potlood ingevuld of vervangen door een andere naam. Deze mutaties zijn kennelijk op een later tijdstip aangebracht.

Voorts zijn soms latere toevoegingen aangebracht zoals "overleden", "vermist", "bedankt", "geroyeerd" en "honorair lid geworden". Deze toevoegingen zijn sporadisch voorzien van een jaartal. Maar als in de opsomming conform ref.001 een einddatum is gegeven van bv. 1880 en het Naamregister bevat de toevoeging "overleden" dan is het aannemelijk dat in of omstreeks 1880 het sterfjaar van de kapitein is geweest. (zie opmerking A bij ref. 001) Bij de toevoeging "bedankt" zal zijn overlijden later hebben plaatsgevonden dan de einddatum conform ref. 001. Voor de genealoog kan dit gegeven een hulpmiddel zijn voor identificatie.

In de eerste twee jaren beperkt de informatie zich tot de naam van de kapitein en zijn vlagnummer. De eerste inschrijving met min of meer volledige gegevens zoals hiervoor aangegeven was op 18 januari 1825 van G.de Jong (nr. 96). De laatste inschrijving vond plaats op 18 juni 1878 en was H.de Boer (nr.898).

Zie voor inschrijvingen na 1878 bij ref. 002a en ook ref. 023.

002a *Naamregister der effectieve leden 1840-1911. Vermeldende de oude en nieuwe nummers waaronder zij geregistreerd stonden, leeftijden der man of vrouw, aantal kinderen, entreebetaling als lid, percentage van de gage te betalen als deelnemer en overlijden, vermissen of bedanken als lid* (GAA:491-282).

In dit Archiefdeel zijn de inschrijvingen vermeld vanaf vlagnummer 407(148) van J.O.Radeloff (zonder inschrijfdatum, maar volgens GAA 491-281 was dat 28 mei 1838) tot en met vlagnummer 974 van K.Westermann, ingeschreven per 06 februari 1913. De inschrijvingen zijn vaak zeer incompleet wat betreft de diverse in te vullen gegevens maar het register is van belang omdat:

- * het in vergelijk met register 491-281 extra informatie geeft over leeftijden van de man en de vrouw;
- * er soms opgaven met geboortedata of -jaar zijn van kinderen. Deze zijn soms na de intreedatum van de vader bijgeschreven en derhalve is vermeld: "Ingeschreven staan etc".
- * het de inschrijfdatum geeft van de kapiteins na 1878, het jaar waar register 491-281 stopt.

In dit register bevinden zich ook een aantal losse briefjes waarop genealogisch interessante gegevens staan vermeld. Deze zijn in de Lexicon opgenomen.

003 *Register van aangifte van voortdurende deelneming in het Weldadig Zeemansfonds. Vermeldende registratienummer, geboortedatum man, vrouw en kinderen, welke klasse van deelneming, entree en contributiegelden, data overlijden of bedanken.* (GAA:491-290).

Het Weldadig Zeemansfonds is ingesteld door het zeemanscollege "Zeemanshoop" te Amsterdam en keerde o.a. bijdragen uit aan behoeftige zeelieden, weduwen en wezen. Het register vermeldt de leden van het fonds in volgorde van inschrijving. Leden waren in overgrote meerderheid gezagvoerders maar in een aantal gevallen ook scheepslieden in lagere rangen tot aan ligtmatrozen toe. Lang niet alle effectieve leden van "Zeemanshoop" droegen in dit fonds bij en de lijst van fondsleden is dan ook beduidend korter dan de lijst van effectieve leden uit ref.002.

Het register vermeldt onder meer geboortedatum en -plaats van de deelnemer, soms het sterfjaar of het jaar van bedanken als lid van de deelnemer, de naam van de eventuele echtgenote met eveneens geboortedatum en de geboortedata van de zg. "onmondige kinderen". De eerste 33 leden zijn vermeld met de initialen van de vóónamen, de rest bevat de volledige vóónamen. Ik heb de contributiebetalingen niet overgenomen

004 *Comportementboeken van de Kweekschool voor de Zeevaart te Amsterdam.* (GAA 949-529/533)

Ingang 949 (in te zien op de zaal van het GAA) bevat een klapper met de namen van de leerlingen aangenomen in de periode 1785-1857 met verwijzing naar de pagina in het betreffende comportementboek (nrs.529-533).

- a. Een inschrijfpagina vermeldt de doop/geboortedatum en -plaats van de leerling, de namen van de ouders en vaak ook beroep en adres van de ouders.
- b. Er is altijd een overzicht van de vorderingen van de leerling. Daarin zijn *in de vroegere jaren* opmerkingen vermeld

zoals: "kent koppelkoersen", "kent hoog en laag water", "kent miswijzing kompas", "kent Steenstra Douwes", etc. Deze bijzonderheden heb ik niet vermeld, tenzij er interessante opmerkingen waren, zoals het feit dat de leerling onvoldoende presteerde of juist goede vorderingen maakte welke met een prijs werden beloond.

Vanaf 01 januari 1827 werden de vorderingen in de vorm van een tabel bijgehouden waarin vermeld werden de vakken zeevaartkunde, het zg schoolonderwijs (onderverdeeld in de vakken "hollands", en frans) en scheepswerk. De vorderingen zijn cijfermatig weergegeven met getallen van boven de tien. De drie cijfers zijn per kwartaal opgeteld. Ik ben de betekenis van de cijferreeks niet nagegaan, maar het ligt voor de hand om een hoog cijfer als een betere waardering te zien dan een laag cijfer.

Vanaf 01 januari 1831 worden de vorderingen eveneens per tabel weergegeven, verdeeld over de drie genoemde vakken met daarbij vaak het vak Tekenen. De waardering is van nul tot vier en de getallen per kwartaal worden niet opgeteld. Bij een reeks van hoge cijfers hoort vaak een prijs, die apart is vermeld. Deze betreffen vaak een boek, maar ook wordt soms een octant of een kijker uitgereikt.

- c. Er is soms sprake van aparte stages met vermeldingen zoals "geplaatst bij de Engelsche meester" of "geplaatst bij de constabel", e.d.
Een aparte vermelding is altijd de datum van aanname bij een kerkgenootschap.
- d. Bij de leerperiode behoorde ook praktijkervaring in de vorm van één of twee zeereizen. Vóór 1828 kon een leerling op zowel een koopvaardij- als een oorlogsschip worden geplaatst omdat pas ná dat jaar de opleiding zich uitsluitend richtte op de koopvaardij. Ook plaatsing op een walvisvaarder kwam voor.
- e. Hoewel het aantal ingeschreven leerlingen in de reeks Comportementboeken vele duizenden bedraagt, is het aantal leden van het Amsterdamse zeemanscollege "Zeemanshoop" dat onderwijs aan de Amsterdamse Kweekschool heeft genoten, maar een fractie van het totaal. Ik heb vooralsnog alleen de ledenlijst van Zeemanshoop met de leerlingenlijst van de Zeevaatschool vergeleken. Het is echter waarschijnlijk dat een veel groter aantal leerlingen tenslotte de rang van gezagvoerder heeft bereikt. Dit vereist een apart onderzoek.
- f. Achter ref.004 is vermeld in welk archiefdeel en op welke pagina de informatie is vermeld bv.^{004-531/1235} d.i. archiefdeel 949 531 op p. 1235

- 005 *Rimkus, R. "De leden van het Rotterdamse zeemanscollege 'Maatschappij tot Nut der Zeevaart'".* Doctoraal Scriptie Zeegechiedenis, Rijks Universiteit Leiden. 168 pp, mei 1992. Aanwezig in het MMPH (13R 1a Rimk) en het Gemeentearchief beide te Rotterdam.)

De scriptie is opgezet rond de vragen: 1. Uit welke sociale milieus waren de leden van het Rotterdamse zeemanscollege "Maatschappij tot Nut der Zeevaart" afkomstig, 2. Wat waren hun (financiële) verdiensten, 3. Hoe was hun opleidingsniveau, en 4. In hoeverre waren zij betrokken bij wetenschappelijke programma's.

Daartoe zijn uit de "steekjaren" 1820, 1841 en 1865 aselectief collegeleden geselecteerd die onderzocht werden op de hiervoor gestelde vragen. Ik ga niet in op de beantwoording van de vraagstelling, maar beperk me tot de genealogisch interessante aspecten, van belang voor mijn Lexicon.

In een aantal Bijlagen zijn van een groot aantal kapiteins gegevens opgenomen over hun Burgerlijke Stand, opleiding, woonplaats, collegevlagnummer en lidmaatschapsperiode van het Rotterdamse zeemanscollege "Maatschappij tot Nut der Zeevaart". Deze gegevens zijn integraal overgenomen, waarbij de volgende opmerkingen:

- * Naast de ledenlijsten van het Rotterdamse college in de Amsterdamse Almanak voor Koophandel en Zeevaart⁰⁰¹ en de Almanak van Sweijs⁰²¹ heeft Rimkus kennelijk Jaarverslagen van het college geraadpleegt. Daarbij is het beginjaar van lidmaatschap, vooral vóór 1829, niet altijd duidelijk. Vanwege het ontbreken van ledenlijsten in 1848/1849 is het begin van het lidmaatschap in deze jaren niet exact te bepalen (zie ook ref. 058);
- * Als lidmaatschapsperiode zijn door Rimkus de jaren van vermelding in de genoemde Almanakken aangehouden. Ikzelf heb de gewoonte om het Almanakjaar minus 1 jaar als begin- en einddatum aan te houden Als het eindjaar van de lidmaatschapsperiode 1 jaar eerder dan het overlijdensjaar valt, dan neem ik aan dat de betreffende kapitein tot aan zijn dood lid is gebleven. Het is immers onwaarschijnlijk dat hij zijn lidmaatschap 1 jaar voor zijn overlijden zou hebben opgezegd.
- * Tussen de opgaven over dezelfde kapitein in verschillende Bijlagen komen soms verschillen voor, terug te voeren op typefouten. Ik heb de meest waarschijnlijke gegevens overgenomen.

Tenslotte zijn overzichten opgenomen van de reisschema's van een aantal geselecteerde kapiteins. Ik heb daaruit geen gegevens vermeld, maar verwijs wél expliciet naar het originele typoscript.

- 006 *Mioch, M. "De Hollandsche Begraafplaats te Nagasaki".* Genealogie 3:101-105, 1997.

- 007 Ontleend aan:
"Kaap Hoornvaart door vierkant getuigde zeilschepen".

Overdruk van een serie artikelen in *Spiegel der Zeilvaart* 1993/1994. 21 pp. Door H.Hazelhoff Roelfzema. Uitgave van de "Stichting Nederlandse Kaap-Hoornvaarders".

- 008 *S.Parma, "Het zeemanscollege "De Blaauwe Vlag" opgericht in 1795 te Amsterdam."*
Typoscript, 15 pp met 3 Bijlagen. Hilversum 2002. Aanwezig in CBG, NSM, MMPH en FSCO.

Het rapport is gebaseerd op o.a. de ledenlijsten van het College zoals voorkomend in de Amsterdamsche Almanak voor Koophandel en Zeevaart en de Jaarverslagen van het Rotterdamse college "Maatschappij tot Nut der Zeevaart". Deze ledenlijsten zijn door mij gealfabetiseerd en beslaan de periode 1827 t/m 1840, met uitzondering van 1831.

Bij de interpretatie van het lidmaatschap moet de beperkte beschikbaarheid van gegevens worden betrokken. Een opgave van "Lid in 1827" zegt niets over het begin van het lidmaatschap, maar wèl van het einde ervan. Vanwege het ontbreken van een ledenlijst in 1831 is er vaak een onderbreking in de lidmaatschapsperiode. Dit komt ook omdat er juist in die periode een hernummering heeft plaatsgevonden. Ongetwijfeld loopt dan de lidmaatschapsperiode wel door. Maar ik kan niet aangeven welk vlagnummer in 1831 werd gevoerd.

- 009 *Jos van den Borne. "In het kielzog van varende voorouders".*
Genealogie. Kwartaalblad van het Centraal Bureau voor Genealogie. 2(1):4-7, 1996.

- 010 *T.W.Dekker en C.Roggen. "Terschelling buitengaats".*
Gezamenlijke uitgave van: Stichting Ons Schellingerland - Terschelling; Vereniging van Oudleerlingen der Zeevaartschool Terschelling; Vereniging van Vrienden der Terschellinger Musea - Terschelling.
In de handel gebracht door Uitg. Knoop en Niemeijer te Haren (Gr.). 1972. 136 pp.

Dit boekje geeft veel bijzonderheden van kapiteins van Terschellinger afkomst. De korte biografieën bevatten tevens bijzonderheden van de schepen waarop de kapiteins gevaren hebben maar voor dit type bijzonderheden raadplege men het boekje zelf. Een (groot) nadeel is dat er op geen enkele manier bronnen worden vermeld.

- 011a *Archief van de Waterschout. (GAA:38/001-152).*

Dit archief bevat enige duizenden monsterrollen uit Amsterdam in de periode 1760-1850. Er is een alfabetische ontsluiting van deze collectie aanwezig op de studiezaal van het Stadsarchief op naam van het schip en van de kapitein. Achter de kapiteinsnaam staan de schepen met de datum van de monsterrol.

Op de monsterrollen wordt vermeld de kapitein, type en naam van het schip, de rederij en de bemanningsleden met hun functie, leeftijd, plaats van herkomst en gage per maand. Ondanks de respectabele omvang is dit Archiefdeel niet compleet en ontbreken veel rollen uit de genoemde periode.

De datering van de rol is niet de vertrekdatum uit Amsterdam maar zal er in de regel niet ver vóór liggen. Een kapitein zal immers zijn bemanning vanwege de kosten niet te vroeg hebben aangemonsterd.

In de Lexicon heb ik vaak alleen de monsterrollen vermeld zoals die achter de kapiteinsnaam staan vermeld. In het overzicht op de studiezaal. Een complicatie kan zijn dat er dan sprake is van meer dan één kapitein in de reeks monsterrollen. (Groot)vader en (klein)zoon kunnen dezelfde namen of initialen hebben. Ik heb dat vermoeden omdat de reeks van monsterrollen achter één naam soms een uitzonderlijk lange periode kan beslaan van meer dan 30-40 jaar. Nader genealogisch onderzoek zal moeten uitmaken of dit vermoeden juist is.

- 011b *Plaatsingslijst van archivalia van de Waterschout te Amsterdam (1834-1977/1980) (RANh. Ingang 391-8 t/m 87)*

Betreffen Registers van Schepelingen, waarin gedateerde inschrijvingen voorkomen van zeelieden. Bij geregistreerde kapiteins wordt scheepstype en scheepsnaam vermeld. Bij de schepelingen staat de kapitein waaronder hij voer. Het voor de genealoog belangrijke verschil met de monsterrollen in het GAA^{011a} is het ontbreken van de functie aan boord.

- 012

Dit tijdschrift kent maar vijf jaargangen, i.c. 1826-1830, met per jaargang een aantal separate afleveringen. (NSM T-618)

- In jaargang 3, deel 8 op pp. 66-70 staat een lijst van koopvaardijsschepen "In Junij 1824 varende of in de vaart geweest zijnde op de Oostindische bezittingen van Nederland". 32 schepen hoorden thuis in Amsterdam, 22 in Rotterdam en 16 in Antwerpen.
- In jaargang 3 deel 9 op pp.71-81 staan in totaal 119 schepen die op stapel zijn gezet resp. van stapel zijn gelopen in Amsterdam, Rotterdam, Alblasserdam, Capelle aan de IJssel, Delfshaven, Harlingen, Dordrecht, Middelburg,

Monnikendam en Nieuwendam in de periode 1816-1828.

- 013 *J.van Sluijs. "Lijst van Nederlandse koopvaardijsschepen 1800 - 1860"*, 30 delen (w.o. walvisvaarders). Alleen aanwezig in het NSM.

Dit standaardwerk betreft handgeschreven aantekeningen van de historie van schepen gerangschikt op alfabet. Tot nu toe de meest waardevolle bron voor genealogen met maritieme voorouders in de 18^e en 19^e eeuw. Een nadeel is het soms ontbreken van traceerbare bronvermelding.

Er is tevens een gealfabetiseerde lijst van *Nederlandse kapiteins ter koopvaardij 1800-1900* (NSM:G-58). Achter de kapiteinsnamen staan de schepen waarop zij hebben gevaren en is voorgaande bron te raadplegen voor verdere bijzonderheden. Bij kapiteinsfamilies zoals voorkomend in bv. Katwijk of op de Waddeneilanden met overeenkomstige vóornamen/initialen is het dan soms moeilijk om de juiste schepen bij de gezochte kapitein te vinden. Ook kapiteins met vaak voorkomende familienamen zoals Visser, de Boer, e.a. zijn dan moeilijk te identificeren.

Tenslotte is er een gealfabetiseerde van Sluijs *Lijst van Nederlandse reders van koopvaardijsschepen ca.1800-1890* (NSM:G-60).

Deze van Sluijslijsten zijn een belangrijke bron voor mijn Lexicon.

- 014 *A.Vreugdenhil. "Lijst van Nederlandse oorlogsschepen, alphabetisch gerangschikt. 1572-1950"*. Handschrift in folio. NSM, G-48. Met aanvullingen door J. van Sluijs.
- 015 *A.J.Vermeulen. "De Schepen van de Koninklijke Marine en die der Gouvernementsmarine 1814-1962"*, Amsterdam/Einsiedeln Augustus 1962, 411 pp. NSM, G-80d.
- 016 *H.Hazelhoff Roelfzema. "De wereldreizen van de brik "Doesborgh" 1869-1872 en van de brik "Accra" 1873-1874"* Uitgave de Stichting Nederlandse Kaap-Hoornvaarders. Januari 1998. 50 pp.
- 017 *H.J. de Feyfer "Het licht der Zeevaart. Friese bijdragen aan het zeevaartonderwijs"* Fryske Akademy Nr.469, 143 pp. Miedema Pers, Leeuwarden 1974.
- 018 *S.Parma. "Pieter Kallenborn en de Zeevaartschool te Harlingen. Een genealogische schets"* Typoscript. 1997. 8 pp en 6 Bijlagen. Hilversum, september 1997. Aanwezig in CBG.
Een verkorte versie verscheen als
S.Parma, "Pieter Kallenborn en de Zeevaartschool in Harlingen".
Gens Nostra 55(2):61-66, februari 2000.
- 019 *J.H.van den Hoek Ostende. "De Geschiedenis van het College Zeemanshoop. 1822-1972"* Uitgegevens door het College ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan met medewerking van Oosterse Handel en Reederijen te Amsterdam. Amsterdam. Mei 1972. 109 pp.

De publikatie omvat een beschrijving van de geschiedenis van "Zeemanshoop". Een ledenlijst uit de periode 1822-1915 is gerangschikt naar jaar en nummer van inschrijving, oplopend naar vlagnummer. Per kapiteinsnaam is tevens vermeld het schip en scheepstype en de rederij/boekhouder. Uit de inventarisatie van de jaarlijkse ledenlijsten uit de *Amsterdamsche Almanak voor Koophandel en Zeevaart*⁰⁰¹ blijkt dat het door van den Hoek Ostende opgegeven schip niet altijd het vaartuig is waarmee de betreffende kapitein in het jaar van toetreding voer. Uit mondelinge toelichting van van den Hoek Ostende (24 juni 1998) blijkt dat hij zich bij de opstelling van de lijst baseerde op de informatie uit de Almanak, maar dat dit vaak een latere jaargang was dan het jaar van toetreding. Daardoor is een ander (volgend) schip in zijn lijst genoemd. Dit geldt mutatis mutandis ook voor de reeder/boekhouder.

Genoemde lijst van effectieve leden is door mij gealfabetiseerd in:

S.Parma "Gealfabetiseerde opsomming van kapiteinsnamen, scheepsnamen en namen van reders/eigenaren/boekhouders".

Typoscript 70 pp. Tweede versie. Augustus 2002. Met kopie van de ledenlijst uit van den Hoek Ostende.

020 *"Kapitein Tijs Dirksz Liewen 1802-1853"*.
In: "Cornelis Douwes". Orgaan van de Vereniging van Oud-Leerlingen der Zeevaartschool Terschelling: nr.24:450-451, 1968.

021 *"Sweys". Neêrlands vloot en reederijen. 1858-1906.*

* Tussen 1858-1873 (Jg.01-16). Alfabetisch opgemaakt door H.Sweijs. Uitg. P.M.Bazendijk, Rotterdam

* In 1874 (Jg.17) geen vermelding van de auteur.

* Tussen 1875-1893 (Jg.18-36). Alfabetisch opgemaakt door N.J.de Vries. Uitg. P.M.Bazendijk, Rotterdam.

* Onderbreking in 1894-1895.

* In 1896 voortgezet als "Tweede serie" (Jg.01). Uitg. M.C.van Steeder, Rotterdam.

* 1897/1898 (Jg.02-03). Alfabetisch opgemaakt door A.Voogd. Uitg. Rotterdams Dagblad Scheepvaart.

* 1899-1906 (Jg.04-10). Alfabetisch opgemaakt door A.Voogd. Uitg. Rotterdams Dagblad Scheepvaart.

Deze almanak is algemeen bekend als *De Almanak van Sweys* en vormt een belangrijke bron voor de namen en lotgevallen van kapiteins, schepen en boekhouders/rederijen. Het bevat, net als de *Amsterdamschen Almanak voor Koophandel en Scheepvaart*⁰⁰¹, jaarlijkse lijsten van leden van zeemanscolleges met hun vlagnummers.

Tevens zijn opgenomen de rederijen in de koloniën in Oost- en Westindië, met daarbij vermeldt de kapiteins en de namen van schepen. Deze opgaven ontbreken bv. bij Bouma⁰²⁵ die alleen schepen vermeld die vanuit Nederlands voeren.

SWEYS IS DUS VERSCHENEN VAN 1858 T/M 1906.

DE LEDENLIJSTEN VAN ZEEMANSCOLLEGES WERDEN VOOR HET EERST OPGENOMEN IN DE JAARGAN 1852.

022 *Ons Zeewezen.*

Tijdschrift verschenen tussen 1901-1940. O.a. aanwezig in het NSM te Amsterdam.

023 *Notulen van de Algemene of Ledenvergaderingen van het college Zeemanshoop 1822-1910.* (Stadsarchief Amsterdam :491-01/19).

In principe werd iedere week een Algemene Ledenvergadering gehouden waarin o.a. Effectieve en Honoraire leden werden voorgedragen en benoemd. Een voordracht tot lidmaatschap in een bepaalde vergadering werd gevolgd door een formele benoeming na stemming in de daaropvolgende vergadering. Een voordracht werd altijd gedaan door een effectief lid, dwz een collega-gezagvoerder.

Daar het Naamregister der Effectieve Leden⁰⁰² pas in 1825 volledige gegevens omtrent datum van aanneming en de naam van degene die de voordracht deed vermeldde, vormen de Notulen van de Algemene Ledenvergaderingen van 1823 en 1824 een aanvulling op deze omissies. Een nuttig voordeel van de vermelding in de Notulen boven die in het Inschrijfregister is, dat in de eerste (veelal) de volledige vóórnamen zijn vermeld plus veelal het adres ten tijde van de aanmelding. Notulen en Inschrijfregister (zie 002) zijn deels overlappend in informatie.

Uit de Notulen heb ik ook een aantal andere, genealogisch interessante, opmerkingen betreffende kapiteins in de Lexicon opgenomen. Het betreffen:

1. Mededeling omtrent het toekennen van een uitkering aan de weduwe van een effectief lid plus aan eventuele kinderen. Boven een bepaalde leeftijd had een kind geen recht meer op een uitkering en dus is de toekenning geen opgave van het totaal aantal kinderen bij het overlijden. Het geeft een indicatie omtrent het moment van overlijden van de kapitein;
2. Mededeling omtrent het toekennen van een uitkering ("onderstand") aan een effectief lid vanwege (veelal) gebreken of ook ouderdom. Die uitkering is dan voor een beperkte periode, 3, 6 of 12 maanden, waarna continuering kan plaatsvinden. Een specifieke vorm van uitkering is één maand gage bij geleden schipbreuk aan alle klassen van lidmaatschap. Ik heb alleen de verzoeken van kapiteins vermeld en niet de veelvuldige aanvragen van schepelingen in een lagere rang.
3. Andere bijzonderheden, zoals het uitreiken van een medaille aan een effectief lid, vanwege hulp bij een schipbreuk, een melding door een kapitein van een nautische bijzonderheid, e.d. Maar ook wordt melding gemaakt van eventuele hertrouw of het overlijden van een weduwe, eveneens van genealogisch belang.

Ik heb alle 19 delen, over de periode 1822 t/m 1910 uit het Gemeentearchief van Amsterdam, doorgenomen

024 *Leeman, F.W.G. "Van barkschip tot "Willem Ruys. 120 jaar zeevaart." Gedenkschrift van de Koninklijke Rotterdamsche Lloyd.*

Samengesteld ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan als naamloze vennootschap in 1958 en het 100-jarig bestaan van de firma Willem Ruys & Zonen in 1961. Rotterdam 1961, 339 pp.

Dit boek behandelt vooral de geschiedenis van de (voorgangers) van de Rotterdamse Lloyd met veel informatie over de schepen van die maatschappijen. Relatief spaarzaam zijn gegevens van kapiteins vermeld. Een overzicht van de zeilvloot met nadere bijzonderheden van de 23 schepen is vermeld op p.72-75. Combinatie van deze gegevens met die uit Bouma⁰²⁵ geeft informatie over de maritieme levensloop van de betreffende kapiteins.

- 025 *Bouma, G.N, samensteller. Herzien door S.Parma. Nederlandse Koopvaardij schepen. 1820-1900.* 2004. Typoscript, 1200 pp.
 De eerste uitgave werd in 1998 bezorgd door de Stichting Nederlandse KaapHoornvaarders te Hoorn. Dit werk is aanwezig in de bibliotheken van Maritieme Musea en het CBG.
 Bouma verzorgde daarna nog twee verbeterde versies, waarvan de 3^e op oblong formaat. In 2004 verscheen een vierde versie waaraan op het titelblad werd vermeld: "Samensteller G.N.Bouma. Herzien door S.Parma". Deze vierde versie kent een uiterst beperkte verspreiding en is in ieder geval in te zien op o.a. de bibliotheken van de maritieme musea in Rotterdam, Sneek en Groningen en op het Centraal Bureau voor Genealogie te Den Haag. Momenteel is een gedigitaliseerde versie te verkrijgen bij de Stichting Nederlandse Kaaphoornvaarders te Hoorn (zie website)
 Het losbladig boekwerk bevat een alfabetische lijst van Nederlandse koopvaardij schepen, gebouwd in de periode 1820 - 1900 met vermelding van type, bouwjaar en -plaats, tonnage, opeenvolgende kapiteins en opeenvolgende boekhouders/reeders. De lijst is niet alfabetisch toegankelijk op kapiteins. Maar ze is wél bruikbaar om bv. de laatste kapitein van een uit de vaart geraakt schip op te sporen. Combinatie met andere bronnen bron geeft aanvulling op de maritieme geschiedenis van de betreffende gezagvoerder.
 Bouma heeft zijn gegevens ontleend aan een reeks van bronnen, zoals de zeevaartalmanakken, het Veritas-archief e.d. Bij de Almanakgegevens gaat hij uit van het jaar van verschijnen, zodat de vaarperiode van een kapitein op een bepaald schip vaak (minstens) één jaar verschilt van de door mij opgegeven perioden in ref.001. Maar er komen soms ook grotere verschillen voor, waarbij ik niet altijd de oorzaak kan achterhalen.
 Oorspronkelijke gegevens over lasten zijn door Bouma omgezet in tonnages. Vóór 1875 zijn dat "tonnen oude meting" (o.m.). In 1875 werd het Moorsom-stelsel, een nieuw systeem van scheepsmeting, van kracht en spreekt men van "nieuwe meting" (n.m.).
 Aparte vermelding verdient de verwerking in Bouma van zijn eigen publicatie *Sailing vessels visiting the port of Harlingen 1818-1918* Haren januari 1994. Hierin vermeldt hij per jaar de schepen die de haven van Harlingen aandeden. De onder Nederlandse vlag varende schepen heeft hij in zijn schepenlexicon opgenomen en ik heb deze wederom in mijn Lexicon verwerkt met de opmerking: "X maal te Harlingen geregistreerd komend van xxx".
- Ik heb de gealfabetiseerde schepenlijst van Bouma omgezet in een gealfabetiseerde kapiteinslijst die voorlopig alleen toegankelijk is via mijn PC-bestand. Hierbij ontmoet ik de volgende problemen:
- Er zijn aanwijsbare fouten in de spelling van familienamen, initialen, vaarperioden e.d., die ik heb geconcludeerd uit gegevens uit andere bronnen zoals de jaarverslagen en notulen van zeemanscolleges, boeken, persoonlijke mededelingen van collega-genealogen, e.v.a.. Ik heb deze doorgegeven aan Bouma, die ze verwerkt heeft in de vierde versie van het werk. Maar ook na het verschijnen van deze vierde versie komen er welhaast nog dagelijks correcties binnen.
 - Bij veel voorkomende familienamen, zoals Bakker, de Boer, Visser, de Vries, e.v.a. is sprake van identieke initialen. Vooral in de veenkoloniale zeevaart komt dit veelvuldig voor. Ik kan dan niet op voorhand zeggen, dat het om dezelfde kapiteins gaat. Ze worden door mij apart geregistreerd. Nader genealogisch onderzoek zal moeten uitmaken hoe de familierelaties zijn.
 Ook kunnen in de opgaven van Bouma de initialen ontbreken, die dan door mij als (b.v.) X.X de Boer zijn opgenomen.
- 026 In het tijdschrift *Ons Zeewezen* verscheen in de jaren 1937-1939 een serie artikelen onder de titel "*Over de Nederlandsche scheepvaart in de 19^e eeuw*", geschreven door L.Smit. De artikelen bevatten naast veel bijzonderheden over schepen uit die periode ook opmerkingen over kapiteins. Een tekortkoming is het volkomen ontbreken van bronvermeldingen, zodat de gegevens niet controleerbaar zijn. Uit de tekst meen ik op te maken dat hij veel, voor mij relevante, gegevens heeft ontleend aan krantenberichten over vertrek en aankomst van schepen en aan scheepsjournaals. Er is in een enkele reactie kritiek geleverd op de nauwkeurigheid/juistheid van de tekst, dus ook mijn vermelding moet met enige argwaan worden gebruikt. Ik heb in de referentie toegevoegd de jaargang en pagina (bv^{026(36/345)}) waar het citaat is terug te vinden.
- 027 In *Ons Zeewezen*: 39,p.176-177, juli 1940 verscheen in een artikel van L.Smit (zie ook ref.026) een lijst van tewaterlatingen van koopvaardij schepen voor de grote vaart in 1840. De lijst is volgens Smit ontleend aan *Scheepsbouw* in 1840. Het is mij niet duidelijk of Smit deze lijst zelf heeft opgesteld. De gegevens zijn verwerkt in de biografieën.
- 028 *Archief van het Harlinger zeemanscollege 'Zeemansvoorzorg'*. (RAF, Ingang 130-04)
 Op 01 juli 1851 werd opgericht het Harlinger Zeemanscollege "Zeemansvoorzorg". Een beschrijving van het college wordt gegeven in de publicatie "*Het collegie 'Zeemansvoorzorg' te Harlingen 1851-1931*" door A.E.Hannema. Harlingen, 1932. (zie ref.031)
 Onder de archiefnummers 130-04/26,27 zijn opgenomen de *Registers betreffende inschrijving van gewone leden der eerste klasse, 1851-1921*. Hierin zijn vermeld de ingeschreven leden met hun te voeren vlagnummer. Tevens wordt aangegeven de inschrijfdatum, het schip dat ten tijde van de inschrijving werd gevoerd, benevens de boekhouder(s), de

naam van degene die de contributie zou voldoen, de naam en geboortedatum van de echtgenote plus de kinderen ten tijde van de inschrijving. Vaak is later aangegeven op welke datum het lid is overleden of werd vermist en op welk bedrag de eventuele weduwe en de dan levende kinderen recht hadden. Na overlijden of opzegging kwam het vlagnummer vrij en werd veelal toegekent aan nieuwe leden.

In de eerste jaren is de verstrekte informatie per inschrijving vrij volledig, maar in latere jaren ontbreken vaak gegevens, zoals de wijze van contributiebetaling, geboortedatum van de vrouw, e.d. Ook de inschrijvingsdatum als lid is dan vaak weggelaten. Daar de inschrijving echter in volgorde van aanmelding geschiedde is de periode van inschrijving soms wel te interpoleren, hetgeen met *schuinschrift* is vermeld.

In de referentie-aanduiding is aangegeven het betreffende pagina(=folio)nummer uit het register.

029. *Archief van het Harlinger zeemanscollege 'Zeemansvoorzorg'*. (RAF, Ingang 130-04)

Onder archiefnummer 130-04/28 opgenomen het *Register betreffende de inschrijving van gewone leden der tweede klasse, 1 juli-juni 1941. 1 deel*. Ook in deze referentie is het folionummer vermeld.

- 030 *H.Hazelhoff Roelfzema. "De ronding van Kaap Hoorn in 1896 door het fregatschip 'Nederland' en veel wat daarmee verband houdt"*.
Uitgave de *Stichting Nederlandse Kaap-Hoornvaarders*. 1996. 40 pp.

- 031 *A.E.Hannema. "Het Collegie 'Zeemansvoorzorg' te Harlingen 1851-1931"*
Geen uitgever vermeld. Februari 1931, 20 pp.

- 032 *Jacob Swart. "Zeemans-Collegiën in Nederland 1° Januarij 1850"*.
Uit: *Verhandelingen en Berichten betreffende het Zeewezen en Zeevaartkunde*. Door G.A.Tintal en J.Swart. Jaargang 1850, p.12-23.

Het artikel gaat in op de stand van zaken bij de Nederlandse zeemanscolleges, die in 1850 functioneerden. Bij een aantal staan opmerkingen over eventuele bestuursfuncties van kapiteins. Sommige van deze gegevens zijn eveneens te ontlenuen aan AAKZ/Sweijjs^{001 en 021}.

- 033 *Register van uitgaande stukken, 18 februari 1851-6 december 1900*. RAF Ingang 130-04/18
Dit register bevat een aantal malen brieven m.b.t. gezagvoerders, die voor de genealoog interessante details bevatten.

034. *S.Parma "Het College 'Zeemans-Voorzorg' opgericht 1 juli 1851 te Harlingen."*
Typoscript. 8 pp., 3 Tabellen en 7 Bijlagen. Hilversum, november 1998.

Dit typoscript bevat o.a. ledenlijsten met vlagnummer(s) en periode van lidmaatschap en een lijst met bestuursleden met de periode van hun bestuurslidmaatschap. In het bestuur waren de zetels van zg commissarissen bezet door kapiteins met een vlagnummer, de andere zetels door buitengewone leden. Het rapport is aanwezig op het NSM, het FSMO en het CBG.

- 035 *"Notulen van Algemene vergaderingen van het Harlinger zeemanscollege "Zeemansvoorzorg"*. (RAF 130-04/13).

Deze notulen zijn door mij niet uitputtend doorgewerkt, maar een aantal opmerkingen bleken van genealogisch belang. De datum van de vergadering is bij de referentie vermeld.

- 036 *S.Parma "Harlinger koopvaardijkapiteins en Harlinger reders uit de tweede helft van de negentiende eeuw."*
Typoscripts. 4pp. 3 Tabellen. 2 Bijlagen De tweede bijlage is een lijst van Harlinger koopvaardijkapiteins opgesteld door G.N.Bouma te Haren (Gr), 1997

De overzichten van schepen, reeders en perioden van gezagvoederschap onder dit nummer betreffen vooral kapiteins, die òf lid waren van het Harlinger zeemanscollege "Zeemansvoorzorg" òf in dienst waren van Harlinger rederijen.

De overzichten zijn a.h.v. tot stand gekomen:

Als bases zijn genomen a) de Inschrijfregisters van leden Eerste Klasse van het Harlinger zeemanscollege "Zeemansvoorzorg"(zie 034) en b) de jaarlijkse opgaven in Sweijs⁰²¹ van kapiteins en hun schepen die in dienst waren van reders uit Harlingen. Deze gegevens zijn gecontroleerd via Bouma⁰²⁵. Voorts zijn aan de hand van Bouma gegevens toegevoegd over veranderingen in naamgeving van de schepen en lotgevallen van de schepen, voor zover die gerelateerd waren aan de lotgevallen van de gezagvoerder. Een essentiële toevoeging kan zijn de uitbreiding van de kapiteinsperiode vóór 1858. Sweijs begon zijn opgaven pas in dat jaar, terwijl Bouma diverse andere bronnen heeft gebruikt voor de opstelling van zijn schepenlijst en dus verder teruggaat in de tijd.

Er kwamen nogal wat verschillen voor in de perioden van gezagvoederschap tussen mijn bevindingen en de opgaven van Bouma. Die zijn onder meer terug te voeren op mijn uitgangspunt, dat Almanakgegevens uit Sweijs veelal slaan op het voorafgaande jaar. Bij discrepanties heb ik mijn eigen bevindingen aangehouden, maar er moet zeer nadrukkelijk voor gewaarschuwd worden dat de vermelde perioden wel eens een jaar (of zelfs tweejaar) verschoven kunnen zijn. Nader onderzoek door de gebruiker is dan vereist.

037. *"De 'boekjes van Sweijs' en de Friese zeescheepvaart"*
Uit: Jaarverslag 1961 van het Fries Scheepvaartmuseum en Oudheidkamer te Sneek.

- 038 *"Scheepvaartberichten Hoedemaker"*
Berichten uit het Handelsblad uit de periode 1829-1897 werden verzameld door M.Hoedemaker W^z en zijn samengebracht in 12 banden, waarvan band vijf verloren is gegaan. In te zien bij de bibliotheken van de Stichting Nederlandse Kaaphoornvaarders te Hoorn, het NSM en het MMPH

039. *F.J.A.Broeze "De Stad Schiedam"*
Uitg.Nijhoff, 1978. Aanwezig in o.a. het NSM onder nr.RA-227(1).

Bij de behandeling van personen wordt door Broeze steeds verwezen naar primaire bronnen, o.a. het archief van de Schiedamsche Scheepsrederij. Deze referenties heb ik niet herhaald.

- 040 *F.C. & C.J.Jaski "Met barken en klippers de wereld rond. Memoires van F.C. en C.J.Jaski met een inleiding door S.J. van der Molen."*
De Boer Maritiem. 1975. 112 pp.

Deze publikatie start met een inleiding op de genealogie en het zeemansleven van een aantal Jaski's, geschreven door S.J.van der Molen. Daarna worden integraal vermeld de *"Aanteekeningen"* door Feij Christiaan Jaski en de *"Herinneringen uit mijn vijf-en-twintigjarige loopbaan als scheepsgezagvoerder aan mijne kinderen verteld"* door Christiaan Jan Jaski.

Er zijn relevante genealogische bijzonderheden overgenomen, maar de lezer wordt voor volledige informatie naar de bovenvermelde publikatie verwezen.

- 041 *G.Groenhof "De N.V. Friesche Kofscheepsrederij (1839-1850)"*
Jaarboek 1989 Fries Scheepvaart Museum en Oudheidkamer: p.46-115.

Het artikel is gebaseerd op het archief van de rederij, aanwezig in het FSMO. Vooral de correspondentie tussen de rederijdirectie en de kapiteins zal veel meer persoonlijke informatie bevatten, dan in het artikel is opgenomen. Voor genealogen die geïnteresseerd zijn in de kapiteins Lammert Hendriks Singer, Auke Hendriks Trip, Pieter Wiebrens de Vries, Dirk Roelof Nolles en Hendrik Foekes Zeijlstra wordt aangeraden het archief te raadplegen.

- 042 *Notulen van de bestuursvergaderingen van het college "Zeemanshoop"*. (Stadsarchief Amsterdam. 491-21/33)
De eerste notulen zijn van de vergadering op 14 juli 1825. Ik heb deze net als de notulen van de Algemene Bestuursvergaderingen⁰²³, nagezocht op genealogisch belangwekkende gegevens. Aanvankelijk zijn er een aantal Buitengewone Vergaderingen, maar het lijkt regel dat de Bestuursvergaderingen iedere maand worden gehouden. Aan het eind van de eeuw neemt het aantal vergaderingen sterk af tot 3-4 per jaar. Financiële gegevens zijn door mij niet uitputtende bekeken.

Het blijkt dat veel besluiten van het Bestuur in de Algemene Ledenvergaderingen worden herhaald en er is dus sterke overlap in informatie.

Ik heb alle delen nagekeken (21 t/m 32) behalve deel 33 dat nog niet openbaar toegankelijk is.

Voorts worden verwerkt de Bijlagen op de Bestuursvergaderingen in de delen 491-37 t/m 47). Nagekeken zijn de delen 21 en 22. (november 2008). Zie ook bij 043.

- 043 *Bijlagen der notulen van de bestuursvergaderingen, ofwel ingekomen stukken bij de vergaderingen van het Amsterdams zeemanscollege "Zeemanshoop"*. (GAA. 491-37 en 38-51)

Archiefdeel 37 bevat een (gering) aantal brieven en notities over de periode 1827 en later. Archiefdelen 38-51 bevatten stukken uit de periode 1881-1943. De meeste stukken uit deel 37 betreffen de acceptatie van een honorair lidmaatschap, maar enkele bevatten relevante gegevens omtrent koopvaardijkapiteins.

- 044 *Stortingsregisters vermeldende het schip, reisdoel, de kapitein en de boekhouder van het schip, deelhebbers van de bemanning met vermelding van rang, gage en het beloop der stortingen in de overscheidene klassen. 13 delen. 1822-1890.* (GAA. 491-307/319).

en

Alfabetisch register der deelhebbers op de stortingsregisters vermeldende naam, folio en klasse. 19 delen. 1820-1890. (GAA, 91-320/339).

en

Alfabetisch register op schepen op de stortingsregisters, vermelde namen der schepen en kapiteins. (GAA. 491-330/345).

De registers vermelden de stortingsdata van kapitein en deelnemende bemanningsleden en de periode waarop de storting slaat. De datum van de storting geeft een indicatie omtrent het begin van de reis, maar deze aanvangsdatum hoeft voor de diverse bemanningsleden niet dezelfde te zijn. Ook is de genoemde einddatum van de stortingsperiode niet altijd de einddatum van de reis.

De registers zijn niet uitputtend doorgenomen en er zijn dus van veel meer kapiteins gegevens beschikbaar.

- 045 *Register van schepen, aangekomen in het Oosterdok, alfabetisch gerangschikt op naam van de kapitein.* (GAA 502-283/294).

De registers vermelden alfabetisch op kapiteinsnaam de datum van aankomst in het Oosterdok te Amsterdam met de naam van het schip en de vertrekdatum plus de bestemming.

De registers zijn niet uitputtend doorgenomen en er zijn dus van veel meer kapiteins gegevens beschikbaar. Belangrijke bron!

- 046 *A.P.Köhne von Jaski en R.R.van Staveren 'Köhne von Jaski, een oud Pools geslacht'*
Gens Nostra 54(6):277-304, 1999.

Vele nazaten van Johann Gottlieb Christiaansz (zich noemende Jan Christiaanz Jaski) in de 19e eeuw waren koopvaardijkapiteins, afkomstig van Schiermonnikoog. Ook diverse vrouwelijke afstammelingen trouwden weer met zeelieden, waarvan een aantal gezagvoerder waren (Carst, Hoeksma).

Ik kreeg aanvullende informatie van beide auteurs, die onder dit referentienummer in de Lexicon zijn verwerkt.

- 047 In de documentatie van de Stichting Nederlandse Kaap-Hoornvaarders is een serie glasnegatieven en portretten van koopvaardijkapiteins uit de 19e eeuw. Van alle glasnegatieven zijn door de Stichting afdrucken gemaakt. De collectie is afkomstig uit de nalatenschap van de heer Leen Smit en aan de Stichting geschonken door de heer A.Lels (informatie door de heer K.Suyk te Heiloo). Ik heb in de informatie betreffende deze referenties het nummer in het Stichtingsarchief bij de betreffende gezagvoerder ingevoerd en de portretten zijn in Hoorn op te vragen.

- 048 *Derk Brouwer "Mijn zeemansleven 1878-1900. Eenige herinneringen uit het leven van D.Brouwer welke hij zal trachten*

zoo goed mogelijk weer te geven"

Hierbij hoort een separate bundel Bijlagen (samengesteld door C.F.L.Paul en K Suyk) waarin o.a. de schepen waarop Derk Brouwer heeft gevaren, een genealogie van Derk Brouwer en een "Beschrijving van eene zeereis met hindernissen" van 048R.W.Bouman, 1893.

Stichting Nederlandse Kaap-Hoornvaarders. 1999, 47 pp. resp 41 pp.

- 049 *Dr.J.M.Fuchs & W.J.Simons. "Shell Journaal van Nederlands Scheepvaart."*
Uitgave van Shell Nederland Verkoopmaatschappij B.V. 1972, 126 pp.

- 050 *Koos Meijles "Met de wind in het zeil"*
Verslag doctoraal werkcollege "*Gezagvoerders bij de koopvaardij in de negentiende eeuw*" Typoscript mei 1991
Rijksuniversiteit Leiden. 49 pp

Het doel van deze en andere scripties (zie o.a. Rimkus⁰⁰⁵) was na te gaan hoe de sociale positie en sociale herkomst was van kapiteins in de negentiende eeuw rond c.1850. De studie bevat uitgebreide genealogische gegevens van drie kapiteins: C.Abrahams J', P.van Duyvenbode en J.C.Hoek ontleend aan de gebruikelijke BS-gegevens. Voor de maritieme gegevens zijn wat betreft Abrahamsz enkele manuscripten van diens hand geraadpleegd (NSM). Wat betreft van Duyvenbode en Hoek leveren de archieven van Zeemanshoop en vooral ook het archief van rederij Boissevain een goede bron. Een uitgebreide samenvatting van de gegevens is in de Lexicon opgenomen, maar voor een volledig overzicht raadplege men de originele scriptie, aanwezig in het MMPH.

- 051 Op 03 december 1999 en 11 oktober 2000 ontving ik van de heer H.G.Pott te Streefkerk een deelgenealogie van het geslacht Pot(t). De gegevens met betrekking tot koopvaardijkapiteins heb ik in de Lexicon verwerkt.
Begin juni 2000 zond de heer K.Suyk uit Heiloo mij enige aanvullingen (o.a. kopieën van advertenties e.d.) die hij van de heer Pott uit Streefkerk ontving. Ook deze gegevens zijn in de Lexicon verwerkt.

- 052 *T.F.J.Pronker "Het barkschip Amicitia"*
Uitg. De Prom 1998. 702 pp.

Dit boek behandelt de levensloop van kapitein T.Pronker, de grootvader van de auteur, met de nadruk op zijn ijzeren barkschip de "Amicitia". Tevens zijn er uitgebreide hoofdstukken over de rederij P.van der Hoog en de bark "Marina Johanna" en kapitein J.J.van der Laag. En tenslotte zijn integraal opgenomen de dagboeken van H.W.A.Celosse, 3de stuurman op de "Amicitia" onder kapitein Pronker. Het boek bevat een schat aan biografische gegevens van diverse gezagvoerders die op één of andere wijze in verband zijn te brengen met kapitein T.Pronker. Er is een register opgenomen van alle vermelde personen, schepen en geografische namen.

- 053 *S.Parma "De personen die vermeld worden in de scheepsjournals van de twee-mast schoener "Caspar de Robles" 1851-1852, brik "Luitenant Admiraal Tjerk Hiddes" 1859-1864, brik "Hester". Kapitein Oepke Sikkes Parma Workum 1828 - Midlum 1882"*.

Typoscript. 32 pp. Hilversum, december 2002.

De originele scheepsjournals bevinden zich in het FSMO te Sneek. Een weergave van de inhoud is samengevat in een typoscripten van mijn hand dd februari 1999 en december 2000, welke zich bevinden op het FSMO en het NSM. De Journals handelen over reizen naar Scandinavië, Nederlands Oost-Indië, Montevideo/Buenos Aires en Suriname. Van iedere persoon is gemeld op welke datum van welke reis hij/zij wordt genoemd, met zo mogelijk enige persoonlijke bijzonderheden, in totaal c. 140 personen. In deze Lexicon zijn alleen de koopvaardijkapiteins vermeld.

Het typoscript is omgewerkt tot een kort artikel in Gens Nostra xxxx 2004.

- 054 *W.van der Plas en K.Meijles. "Katwijkse Kapiteins en hun schepen."*
Uitgave Katwijks Museum/Genootschap "Oud Katwijk". 1996, pagina's ongenummerd.

De gegevens uit dit boek betreffende koopvaardijkapiteins die in de 19^e eeuw gevaren (kunnen) hebben zijn in een wat aangepaste stijl in de Lexicon overgenomen. Het extra nummer achter het referentie nummer (^{054-xx}) verwijst naar het volgnummer in de publicatie

Van een reeks van kapiteins had ik al gegevens verzameld uit andere bronnen. Tussen de opgaven van van der Plas & Meijles en andere opgaven komen soms verschillen voor die ik niet verder heb uitgezocht. Soms vermeld ik mijn twijfels of suggesties *in schuinschrift*.

De publikatie van van der Plas & Meijles geeft per persoon de vermelding van de geraadpleegde bronnen, die ik hier niet in extenso heb overgenomen. Zie daartoe het originele boekje.

Uit de functie van kapitein of schipper niet altijd duidelijk of het om een koopvaardij-kapitein of de kapitein van een vissersvaartuig gaat. In twijfelgevallen heb ik de betreffende persoon in de Lexicon opgenomen.

- 055 Schriftelijk informatie van de heer Mr. J.P.A. Wortelboer te Bedum omtrent de genealogie van Wortelboer en Kuiper. Voorjaar 2000. In deze informatie komen ook de namen voor van aangetrouwde personen, die gezagvoerder zijn geweest. Hun gegevens zijn tevens opgenomen, zo mogelijk na controle van Bouma⁰²⁵

- 056 *Verhandelingen en Berigten betreffende het Zeewezen en de Zeevaartkunde, verzameld en uitgegeven door Jacob Swart.*

Dit jaarlijks verschenen periodiek bevat artikelen betreffende de zeevaart (zie o.a. ref. 032) en ook overzichten van schepen die in het voorafgaande zijn vergaan of schade hebben opgelopen. Van Sluijs verwijst frekwent naar dit periodiek onder de titel "Tijdschr. Zeewezen", hetgeen echter de opvolger is van dit tijdschrift. (NSM T4).

- 057 *S.Parma. De personen die vermeld worden in de scheepsjournaals (1818-1840) van stuurman/kapitein Sikke IJsbrands Parma (1785-1846) en zijn zoon ligtmatroos/leerling IJsbrand Sikkes Parma (1825-1847).*
Typoscript. 79 pp met 6 bijlagen. Hilversum, mei 2000,

Sikke IJsbrands Parma en zijn zoon IJsbrand Sikkes Parma lieten scheepsjournaals na van 7 reizen in de periode 1818 - 1840. Het betrof de volgende schepen en reizen:

* de brik "Anna Sophia" (1818-1819). Amsterdam - Havanna - Amsterdam.

* het fregat "Christina Bernardina" (1830-1832). Amsterdam - Bergen - Venetië - Trapani - Bahia - Nieuwe Diep.

* de brik "Astrea" (1832 - 1834). Amsterdam/Vlissingen - Rio de Janeiro - Batavia - Kaap de Goede Hoop - Azoren.

* het fregat "De Vrienden" (1834 - 1835). Indische Oceaan - Batavia - Passeroean - Banjoewangi - Nieuwe Diep.

* de pink "De Drie Gebroeders" (1837 - 1838). Amsterdam - New York - Paramaribo - Nieuwe Diep.

* de pink "De Drie Gebroeders" (1838 - 1839). Amsterdam - Soerabaja - Banjoewangi - Sint Helena - Amsterdam.

* de pink "De Drie Gebroeders" (1839 - 1840). Amsterdam - Paramaribo - Portsmouth - Amsterdam.

In de Journaals van deze reizen zijn ongeveer 270 persoonsnamen vermeld, die in dit rapport alfabetisch zijn vermeld. Het betreffen zeelieden, passagiers, walpersoneel en handelaren. De namen zijn aangevuld met summere biografische bijzonderheden, voor wat betreft de koopvaardijkapiteins ontleend aan deze Lexicon.

Een toelichtend artikel van S.Parma verscheen in Gens Nostra 56(3):149157, 2001 onder de titel: *Zeejournaals als bron voor genealogen.*

Het rapport is aanwezig op het CBG, Verenigingscentrum van de Nederlandse Genealogische Vereniging te Weesp, het NSM en het FSMO.

De originele journaals zijn geschonken aan het Fries Scheepvaartmuseum en Oudheidkamer te Sneek.

- 058 A. *S.Parma Het Rotterdams zeemanscollege "Maatschappij tot Nut der Zeevaart". Gealfabetiseerde lijst van vlagdragende leden met de perioden van hun lidmaatschap. Lijst van vlagnummers met de bijbehorende gezagvoerders. Lijst van Bestuursleden.*
Typoscript. 6 pp met 3 bijlagen. Hilversum, april 2002.

EN

B. *Jaarverslagen en ledenlijsten van de 'Maatschappij tot Nut der Zeevaart'*

Incomplete serie, waarvan de jaargangen 1819 en 1826 t/m 1834 in het Gemeentearchief van Rotterdam (archieffnummer J-126) en de

jaargangen 1835 t/m 1841, 1849, 1851, 1855, 1858, 1859, 1862 t/m 1867, 1874, 1877 t/m 1883, 1885, 1886 t/m 1888 en 1890 t/m 1902 in de bibliotheek van het MMPH (registratienummer MAAT 17).

De gegevens omtrent vlagnummer en lidmaatschapsperiode zijn ontleend aan het genoemde rapport (A) en gegevens omtrent overlijden, royement, bedanken voor het lidmaatschap, uitkeringen aan oude, behoeftige kapiteins, weduwen en wezen aan de Jaarverslagen (B)

Het rapport(A) is aanwezig in de bibliotheken van de scheepvaartmusea in Amsterdam, Rotterdam, Groningen en Sneek, op het Gemeentearchief van Rotterdam en bij het CBG.

De perioden van lidmaatschap zijn als het volgt vastgesteld:

1. De Jaarverslagen van de Maatschappij bevatten mededelingen omtrent de benoeming van nieuwe leden in het betreffende jaar. Dit jaar is dus de aanvang van het lidmaatschap.

In de jaren waarvan geen Jaarverslagen beschikbaar zijn baseer ik mij op de ledenlijsten in de AAKZ⁰⁰¹ resp. Sweijs⁰²¹. In deze Almanakken zal in een bepaald jaar de ledenlijst van het voorafgaande jaar zijn opgenomen. Een eerste vermelding in Almanak-aflevering X zal dus betekenen dat het lidmaatschap in jaar X minus 1 is aangevangen.

Van de jaren 1820 t/m 1825 zijn geen ledenlijsten beschikbaar. Een eerste vermelding in 1826 betekent dus dat het lidmaatschap in één van de jaren uit deze periode kan zijn aangevangen.

Almanak-jaargang 1848 ontbreekt en een eerste vermelding in 1849 betekent dus dat het lidmaatschap in 1848 of 1847 kan zijn aangevangen. Dit is in de lijst aangegeven met "1847/1848".

2. De Jaarverslagen bevatten ook de vermelding van overlijden, vermissing, opzegging en roeyement wegens niet voldoen aan de financiële verplichtingen. Die mededeling in het Jaarverslag bepaalt dan het einde van het lidmaatschap. Daarop is een enkele keer een uitzondering. De Jaarverslagen bevatten ook informatie over de uitkeringen aan de weduwen van kapiteins en de periode waarover de uitkering is verstrekt. Een enkele keer is bij de eerste vermelding van een uitkering gesteld dat deze geldt voor bv. 14 maanden. Daaruit moet ik concluderen dat de betreffende kapitein niet in het jaar van het Jaarverslag is overleden of vermist, maar al in het daaraan voorafgaande jaar

Maar uit de tekst van de Jaarverslagen blijkt dat de betreffende persoon in dat jaar al uit de ledenlijst is geschrapt. Dus bij vermelding van het overlijden in bv. 1851 ontbreekt de kapitein in de bijgevoegde ledenlijst uit dat jaar van het Jaarverslag. Nu moet ik mij voor de jaren zonder Jaarverslag baseren op de ledenlijsten in de Almanakken. Ik ga er van uit dat de Maatschappij zijn ledenlijsten van bv. 1845 ook heeft verstrekt aan de Almanakredacties en wel voor de Almanak 1846. Het voor de eerste keer ontbreken in Almanak 1846 betekent dan niet dat het lidmaatschap in 1845 is beëindigd, maar in juist in 1846. Een andere redenering dus dan bij de aanvang van het lidmaatschap.

Een enkele maal blijkt een kapitein uit de ledenlijst te zijn verdwenen terwijl daaromtrent geen mededeling is gedaan in de tekst van het Jaarverslag, terwijl zo iets wél gebruikelijk is.

3. Een aantal malen zijn er nog andere bronnen en wel lidmaatschappen van andere zeemanscolleges of genealogische informatie. Als ik bij de hiervoor aangegeven werkwijze heb moeten concluderen dat een kapitein in bv. 1853 zijn lidmaatschap heeft beëindigd maar uit genealogische gegevens blijkt dat hij in 1854 is overleden dan houd ik 1854 aan. Het is dan onwaarschijnlijk (hoewel niet uitgesloten) dat de kapitein niet tot aan zijn dood lid is gebleven. Ook hier kan echter informatie omtrent uitkeringen aan weduwen in latere jaren, waarvan Jaarverslagen beschikbaar zijn, soms uitsluitend geven.

Ondanks deze rationele overwegingen tot vaststelling van de lidmaatschapsperiode kunnen er fouten zijn opgetreden. Ik zie voornamelijk geen mogelijkheid die te corrigeren

In de Jaarverslagen van de Maatschappij worden diverse lidmaatschapsvormen vermeld. Onderscheiden worden:

1. Effectieve leden
Dit zijn gezagvoerders die aan bepaalde financiële verplichtingen moeten voldoen en het recht hebben de Maatschappijvlag = nummervlag te voeren
2. Leden voor de vlag
In de ledenlijsten in de Almanakken zijn deze leden aangegeven met een asteriks, en wel voor de eerste keer in de jaargang 1850. Maar uit de Jaarverslagen blijkt dat vlagleden al eerder voorkwamen en dan wel werden aangeduid als honoraire leden met een vlagnummer.

Alle Jaarverslagen vermelden lijsten van de diverse categorieën van leden. De Jaarverslagen vóór 1849 vermelden in de lijsten van effectieve leden alleen de namen in opeenvolging van vlagnummer. Maar de Jaarverslagen vanaf 1849 vermelden de effectieve en de (apart gemarkeerde) vlagleden op volgorde van vlagnummer met daarbij informatie omtrent het type van het schip, de naam van het schip, de lastage en de rederij waarvoor werd gevaren. De vestigingsplaats van de rederij was Rotterdam tenzij anders vermeld (bv. Amsterdam, Schiedam, Maassluis, Sappemeer, e.d.). In een zeer groot aantal gevallen echter ontbreken de scheepsgegevens en dan is de conclusie, dat de kapitein wél lid is gebleven, maar niet meer voer. Al deze gegevens uit deze lijsten zijn opgenomen in de Lexicon. Zij vormen een betrouwbare aanvulling op de gegevens uit Bouma⁰²⁵, van Sluijs⁰¹³ en de Almanakken van Sweijs⁰²¹.

In de Lexicon is melding gemaakt van uitkeringen die zijn verstrekt aan oude en/of behoeftige kapiteins en weduwen en kinderen van de kapiteins. Ook worden uitkeringen toegekend aan met name genoemde kapiteins, die hun schip verloren hadden. Deze cijfers komen voor in de rekening-Courant resp. de Rekening van Ontvangst en Uitgave van de Jaarverslagen t/m 1859. In latere Jaarverslagen zijn deze gegevens niet meer opgenomen.

De uitkering aan oude en/of behoeftige kapiteins bedroeg gewoonlijk f 200,- per jaar. De uitkering aan een weduwe was gewoonlijk f 150,- per jaar en aan kinderen tot een bepaalde leeftijd f 20,-. (in 1833 en 1834 waren de uitkeringen lager, kennelijk vanwege de financiële situatie van de Maatschappij). Bovendien werd aan kinderen tot een bepaalde leeftijd schoolgeld uitgekeerd. Deze financiële bijdragen werden berekend naar het moment van overlijden van de kapitein. Als derhalve in het jaar van overlijden van een kapitein de weduwe en kinderen een uitkering kregen van bv 7½ maand, dan zal het moment van overlijden van die kapitein c. half mei van dat jaar hebben gelegen. Deze veronderstelling is in sommige gevallen bevestigd door de overlijdensdatum uit andere bronnen en dus valide.

De hiervoor genoemde hoogte van de uitkering is reglementair vastgelegd, maar geldt niet in alle gevallen. Er is ook een relatie tussen de hoogte van de uitkering en de lengte van het effectieve lidmaatschap van de kapitein. Nadere specificatie van deze berekeningen heb ik niet in de tekst vermeld, maar zijn wel een verklaring van de wisselende uitkeringen in de verschillende jaren: kinderen die boven de leeftijdsgrens voor een uitkering kwamen of kinderen die in aanmerking kwamen voor schoolgeld.

- 059 *S.Parma "Het Schiermonnikoger zeemanscollege "De Herkenning". Gealfabetiseerde ledenlijst en de perioden van lidmaatschap".*

Typoscript. In voorbereiding

De gegevens uit het rapport zijn gebaseerd op de ledenlijsten uit de Almanak van Sweijs⁰²¹ en de Amsterdamsche Almanak voor Koophandel en Zeevaart⁰⁰¹. Daarbij is het lidmaatschapsjaar steeds met 1 jaar vervroegd omdat de Almanakken gegevens uit het voorgaande jaar vermelden (zie voor de argumentatie ook ref. 001).

- 060 *H.D.Teensma "Schiermonnikoger geslachten"*

Uitgave van de Stichting Jonas in de Walvis, Schiermonnikoog. 359 pp. 1989

Het boek is aanwezig in de Provinciale Bibliotheek te Leeuwarden maar niet in het CBG.

De gegevens zijn gebaseerd op de aangifedata van de akten. Daardoor treedt frekwent verschil op in de datum van aangifte en bv. geboorte. Daarom zijn de gegevens uit dit werk veelal gecontroleerd met de Burgerlijke Stand gegevens op de website www.tresoar.nl

- 061 In de Dorpsbode van Schiermonnikoog verschenen in de periode 1985 - 1990 78 van de hand van J(eppe) Teensma biografietjes van Schiermonnikoger kapiteins. Naast de genealogische waarde van deze bijdragen, is een nadeel dat er nergens bronvermelding wordt vermeld. Dit is jammer, omdat er nogal eens verschillen in de opgaven van Teensma en die uit andere bronnen optreden. Ik pas (in bescheiden mate) controles toe, bv. door nadere raadpleging van Burgerlijke Stand gegevens in het Rijksarchief van Friesland. (www.tresoar.nl) Maar er is door de geïnteresseerde genealoog nog veel werk te verzetten om discrepanties in gegevens op te lossen.

- 062 Gegevens ontleend aan een brief dd. 20 oktober 2000, die Jako Sterrenburg, Scheepsbouwplein 8, 2953 XM Alblasserdam, tel 078 - 6916865, zond aan de heer K.Suyk te Heiloo

- 062^a Tevens ontving ik per e-mail dd 11 november 2000 een reeks gegevens, die de heer Sterrenburg op zijn beurt weer had verkregen van de heer R.Rimkus te Rotterdam. In deze opgaven wordt vaak melding gemaakt van een kapitein, die zich op een bepaalde dag op een bepaalde Br/L-positie op zee bevond. Die gegevens zijn dan ontleend aan overlijdensakten van bemanningsleden die op die plaats op zee zijn overleden. Die bemanningsleden heb ik veelal niet vermeld, omdat het geen gezagvoerders betroffen.

- 063 Gegevens omtrent o.a. het geslacht Nieveen, ontleend aan een brief dd 01 juni 2000 van de heer H.Fetter, Mr.P.J.Troelstraweg 100 8917 CS Leeuwarden Hij ontleende zijn gegevens aan de Prov. Groninger Courant, de dagbladrubriek Zeetijdingen en het archief van het Koninklijk Zeemanscollege "de Groninger Eendracht".

- 064 In de periode 2000-2006 ontving ik van mevr. H.W.G. van Blokland-Visser te Frans Halsstraat 18 3351 VE Papendrecht diverse gegevens van Dordtse kapiteins, schepen en rederijen.

Sinds 2007 staan haar gegevens op internet: <http://d-compu.dyndns.org/genbook/blokland/home.htm>

In genoemd manuscript uit 2007 staan verscheidene fouten en controle is aan te bevelen.

- 64a Gegevens ontleend aan het notulenboek 1830-1910 van het Dordtse college. Gemeentearchief van Dordrecht, Inventaris 93, nummer 1 en aan ledenlijsten van de Dordtse Almanak (onvolledige reeks)

- 64b Gegevens afkomstig uit de kasboeken van het Dordtse college, Gemeentearchief van Dordrecht, archiefnummer 93 7 t/m 14). "Entreegeld" is de reglementair verplichte bijdrage bij de aanvang van het lidmaatschap.

- 64c Het archief van het Zeemanscollege bevat een aantal brieven uit de periode 1901-1915 onder nummer 93-3

- 065 *M.P.Bossenbroek. "Van Holland naar Indië. Het transport van koloniale troepen van het Oost-Indische.leger 1815 - 1909."*

Uitg. De Bataafse Leeuw, Amsterdam/Dieren. 232 pp. 1986

In de tekst van het boek komen opmerkingen voor die ik in de Lexicon heb opgenomen, zoals vermelding van specifieke gebeurtenissen aan boord (muitertij, ziekte zoals cholera, e.d.)

Het boek bevat in:

- * Bijlage A een overzicht van de detachementen koloniale militairen van 1815 t/m juni 1825 die zijn vertrokken naar Nederlands Oost-Indië. Er wordt opgegeven de naam van het schip en in vele gevallen de naam van de kapitein. Voorts de vertrekhaven en -datum en het aantal officieren plus manschappen. Onder de term “manschappen” worden zowel soldaten als onder-officieren begrepen. Van een groot aantal schepen ontbreekt de naam van de kapitein. Deze zijn niet in de Lexicon verwerkt, maar zouden via van Sluijs⁰¹³ zijn te achterhalen. Dit heb ik NIET gedaan;
- * Bijlage B een overzicht van de vertrokken detachementen van juli 1825 t/m 1894. Er wordt, behalve de hiervoor vermelde gegevens, ook vermeld de aankomstdatum in NOI, de reisduur en het eventueel aantal overleden of vermiste militairen. Ook hier ontbreken soms de naam van de gezagvoerder (zie ^{065*});
- * Bijlage C een overzicht in de periode 1895 t/m 1909. Hier wordt geen enkele maal de naam van de schipper vermeld. Voorts ontbreken de aankomstdata en de reisduren. Zie ook ^{065*}.

In de opgaven door Bossenbroek zijn fouten gemaakt, vooral ten aanzien van de initialen van de kapiteins. Een verwisseling van de T en de F is zonder twijfel te wijten aan een onduidelijke schrijfwijze in de geschreven registers.

- 065* Na 1872 wordt in Bijlage B bijna geen kapitein meer genoemd en vermeldt Bijlage C geheel geen kapiteinsnamen meer. Via Bouma⁰²⁵ is getracht de naam te achterhalen gebaseerd op de grootte van het schip, de vertrekdatum, de vertrekplaats en de reisduur. In die gevallen is achter de referentie een sterretje geplaatst dus ^{065*}. Na 1900 ontbreken er gegevens in Bouma⁰²⁵ en ook mijn eigen Lexicon beperkt zich tot de 19^e eeuw. Gegevens na 1900 ontbreken dus in mijn Lexicon.

De opgaven van schip zonder gezagvoerder slaan vrijwel altijd op reizen met stoomschepen en in de laatste decaden van de eeuw via het Suezkanaal, de Nieuwe Waterweg en het Noordzeekanaal. De reisduur werd daardoor zeer sterk bekort van voorheen vaak meer dan 100 dagen naar nu vaak minder dan 40 dagen. Daardoor werden met hetzelfde schip verscheidene transporten per jaar verzorgd. Bouma⁰²⁵ vermeldt als periode van gezagvoederschap gehele jaren, maar het is zeer wel mogelijk, zo niet waarschijnlijk, dat het gezagvoederschap midden in het jaar wisselde. Daardoor kan ik een kapiteinsnaam hebben gebruikt, terwijl het transport op naam stond van de kapitein vóór of na de opgave in Bouma⁰²⁵. Om daarover zekerheid te krijgen is nader onderzoek nodig.

- 066 *Edward P.de Groot. “Het leven van kapitein Jacob Bouten.”*
Tekst van Jaap (*Jacob*) Bouten, bewerkt door Edward P.de Groot. Vier artikelen verschenen in Spiegel der Zeilvaart 1981, 1:8-15; 2:55-60; 3:25-31; 4:18-23. Commentaar van A.Blussé van Oud-Alblas in 5.
Zie ook “Jacob Bouten (1815-1894) *Verlag aan mijn kinderen. Mijn leven als klipperkapitein*” 2005 DEuitgeverij ISBN 90-81035-51-7

- 067 *W.H.Keikes “Negentiende-eeuwse scheepsportretten afkomstig van rederij De Crane te Zierikzee.”*
Antiek, februari 1974 (7): 553-561.

Het artikel geeft vooral informatie omtrent de familie de Crane maar ook omtrent de door deze redersfamilie uitgebrachte schepen vanuit Zierikzee. Er zijn 6 afbeeldingen opgenomen geschilderd door Spin, in ieder geval in 1974 in particulier bezit van nakomelingen van deze reders.

- 068 *Q.M.R. Ver-Huell. “Het Leven van Pieter Bezemer, Eerste Luitenant ter Zee”,* In Verhandelingen en Berigten betreffende het Zeewezen en de Zeevaartkunde, Deel III, D. (*juiste datum nog invullen*).

- 069 *Bram Oosterwijk “Koning van de Koopvaart. Anthonie van Hoboken (1756 - 1859)”.*
Uitg. De Bataafsche Leeuw, Amsterdam 1996, 2^e (aangevulde) druk.
Diverse, vaak sterk verkorte, citaten zijn overgenomen, maar de lezer wordt aangeraden het boek zelf voor een meer uitgebreid verslag te lezen.

- 070 In de periode 03 november 2001 t/m 13 januari 2002 was er in het Noordelijk Scheepvaartmuseum te Groningen een kleine expositie onder de titel “Varende voorvaderen”. Deze werd georganiseerd in samenwerking met het Kapiteinshuis te Pekela. De voorwerpen zullen uit beider collectie afkomstig zijn geweest, maar bij de toelichting daarop is de herkomst niet vermeld. Ik heb een aantal notities gemaakt die me genealogisch/biografisch interessant leken en deze zijn in de Lexicon verwerkt.

- 071 *H.W.G.Blokland-Visser. “Kapiteins en stuurlieden der koopvaardij, leden van de vrijmetselarij loge La Flamboyante te Dordrecht in de 19^e eeuw.”*
HuppelDePup. (Verenigingsorgaan van de afdeling Groningen van de Nederlandse Genealogische Vereniging.) Januari 2002, jaargang 9 nr. 1.

De gegevens van mevr. Blokland verschillen nogal eens met de opgaven die ik uit andere bron heb verzameld. Het is zaak de gegevens zelf te controleren. Zie ook referentie 064.

- 072 *H.J. Corver. "SCHEEPSRAMPEN. Verliezen aan Nederlandse koopvaardij schepen en sleepboten tijdens de periode 1855-1982."*

Typoscript.

105 pp, november 1983.

Het stuk bevat 579 meldingen, waarvan 102 uit de 19e eeuw. De melding is in volgorde van jaar en bevat veelal géén opgave van de kapitein tijdens de ramp, maar wél van het type, de tonnage, bouwjaar en -plaats en van de reedrij/boekhouder. Middels Bouma⁰²⁵ heb ik de bijbehorende kapiteinopgezocht.

Het typoscript is aanwezig op het MMPH (nummer 6P-1a Corv)

- 073 *Johannes Gerrit de Roever. "De reizen van Johannes Gerrit de Roever 1841 - 1878"*.

Typoscript 69 pp.

Het manuscript is eigendom van mevr. A.Jansen-de Roever te 's Hertogenbosch, kleindochter van de auteur en tevens aanwezig bij de Stichting Nederlandse Kaaphoornvaarders te Hoorn. Wellicht vormt het t.z.t de basis voor een publikatie, maar daarover bestaat thans (september 2004) geen zekerheid.

Door bemiddeling van de heer Suyk heb ik een kopie van het typoscript ontvangen en doorgenomen op vermelding van persoonsnamen. Een alfabetische en geannoteerde opsomming is vervat in een (niet verspreid) rapportje, gedateerd augustus 2002, getiteld *S.Parma "De reizen van Johannes Gerrit de Roever 1841-1878. Personen en schepen genoemd in dit dagboek"*. De opmerkingen over koopvaardijkapiteins zijn opgenomen in deze Lexicon.

Voorts komen ook enige opmerkingen omtrent Johannes Gerrit de Roever voor in de artikelenreeks *"Eenige voorvallen uit mijn zeemannsloopbaan"* in *Ons Zeewezen*, 1933, door J(ohan) .C(hristiaan)de Roever de zoon van Johannes Gerrit de Roever.

- 074 Gegevens ontleend aan:

1. *"Zierikzee in de zeiltijd. Uit de historie van Zierikzeese schepen en bemanningen."* Naar gegevens, verzameld door Abraham de Vos. Uitgave "Slavenkas:/Zierikzee, 21 pp. 1980

2. *"Zierikzee in de zeiltijd. Uit de historie van Zierikzeese schepen en bemanningen."* Onder redactie van J.C.van Beveren, J.Schot, W.Schraver, H.Uil (Eindredacteur). Uitgave "Slavenkas:/Zierikzee, 37 pp. 1982.

Er komen in beide publicaties een aantal fouten voor, die ik in de overgenomen tekst niet heb gecorrigeerd, maar soms wél van commentaar heb voorzien.

- 075 *Obe Douwes van der Wall "De Wereld Rond. De lotgevallen van een Oud-Zeeman, door hem zelven verteld."*

Jaarboek 2003 Stichting Nederlandse Kaap-Hoornvaarders. Hoorn. 51 pp.

De boekjes *"In storm en ijs"* en *"De wereld rond"* zijn c. 1900 gedrukt en uitgegeven door de drukkerij H.J.P.Egner te Den Helder. *In storm en ijs* bevatte niet het gehele relaas, maar werd kennelijk zo goed ontvangen dat er een tweede uitgave plaatsvond onder de titel *"De wereld rond"* dat tweemaal zo dik was. Ook dit boekje is abrupt afgebroken en lijkt dus niet het volledige relaas te bevatten.

Behalve de lotgevallen van de auteur, staan er wat bijzonderheden in van andere personen, met name koopvaardijkapiteins, die ik in de Lexicon heb opgenomen.

De publicaties vermelden geen naam van de auteur, maar uit nader archiefonderzoek en wat deducties betreft het zonder twijfel Obe Douwes van der Wal, geboren op 24 maart 1838 te Bolsward als zoon van Douwe Obes van der Wal, koopvaardijkapitein, en Sjoerdje Andries de Bruin.

De boekjes bevinden zich in het NSM te Amsterdam.

- 076 *Wilco van Koldam, Harm van der Veen en Jan Nico Wilkens. "Veenkoloniale Zeevaart"*.

Schuur Veendam BV te Veendam. 296 pp. 1979

- 077 De heer Martin Lindenborn te Arnhem nam scheepvaartberichten door uit de Nieuwe Rotterdamsche Courant uit de periode 01 januari - 18 juli 1870. Zijn aantekeningen zijn een aanvulling c.q. uitbreiding van de gegevens uit

Hoedemaker⁰³⁸. De berichten zijn door hem “letterlijk overgenomen, waarbij de spelling is aangepast aan de huidige en waarbij voor de duidelijkheid achter plaatsnaam/datum bericht het jaar 1870 is toegevoegd.” Hij stuurde zijn gegevens aan de heer Suyk te Heiloo, die een kopie aan mij doorstuurde. De gegevens met betrekking tot Nederlandse koopvaardijkapiteins heb ik in deze Lexicon overgenomen.

- 078 *“Lijst der Nederlandsche schepen, welke in 1855, door vergaan, afkeuring als anderszins zijn verloren geraakt, benevens eenige opmerkingen, betrekkelijk de verliezen, door de assurantie geleden”*

Verhandelingen en Berigten betrekkelijk het zeewezen, de zeevaartkunde en de daarmede in verband staande wetenschappen, Jaargang 1856:178-195.

Op de pagina's 180 t/m 183 staat een alfabetische lijst van schepen, die in de Lexicon zijn opgenomen.

- 079 Op 15 maart 2002 ontving ik van Luc van Coolput te Antwerpen een lijstje van :
“in Nederland geboren kapiteins die in de periode 1830-1880 Belgische koopvaardij schepen gevoerd hebben. In enkele gevallen is het geboortjaar slechts approximatief, omdat in bepaalde archieven (Oostendse monsterrollen 1830-1844) niet het geboortjaar doch wel de leeftijd van de persoon in kwestie vermeld werd. En, zoals we al menigmaal moesten ondervinden, in die tijd kenden sommige mensen hun eigen leeftijd niet helemaal juist... Opmerkelijk ook dat verscheidene voornamen verfranst zijn, aangezien hier in België destijds het frans toch de boventoon voerde (Hendrik werd Henri, Johannes werd Jean).”

Van de lijst zijn er maar een beperkt aantal die in mijn Lexicon voorkomen. In de loop van mijn onderzoek kunnen er meer bijkomen!

- 080 Autobiografie van Cornelis Abrahamsz. J'. Originele manuscript in het NSM. Hiervan is een typoscript beschikbaar onder nummer Gr.80-6 I en II. Het typoscript heb ik doorgenomen o.a. op het voorkomen van personen (excl. familieleden) en de genoemde kapiteins zijn opgenomen in deze Lexicon. Ik heb wel de indruk, dat er in de transcriptie typefouten staan en een nauwkeurige biograaf zou dus het manuscript moeten raadplegen voor correcte citaten.

- 081 *Dr. J.C.Westermann. “Kagen, Clippers, Werven en Motoren.”* Geschiedenis van een geslacht (Goedkoop) van schippers, reeders, scheepsbouwmeester en motorenfabrikanten te Amsterdam.
 Uitgave 1942 (**exacte referentie nog invoegen**)

- 082 *J^b. Swart De Eijerlandsche ondiepten op de Noord-West-kust van het eiland Texel.*
 Verhandelingen en berichten betrekkelijk het ZEEWEZEN en ZEEVAARTKUNDE. G.A.Tintal en J.Swart. Jaargang 1851. p. 744 - 748.
 Lijst van 60 gestrande schepen op de kust van Texel in de periode 1836 t/m 1850. De 13 nederlandse schepen zijn opgenomen in de Lexicon.

- 083 Gegevens ontleend aan “De schippers Mulder hun schepen en hun stamboom”, door G.J.Mulder, Uitg. Pirola, mei 2002, 239 pp.
 Tevens zijn, los van het boek, mij later nog aanvullingen toegezonden

- 084 Aan het Reglement van het Amsterdams zeemanscollege “Zeemanshoop” van c. 1830 is een ledenlijst toegevoegd naar olopemd vlagnummer. Bij de namen zijn in een aantal gevallen opmerkingen toegevoegd, zoals “overleden”, “bedankt”, e.d. met daarbij het jaar van overlijden, bedanken, e.d. Deze gegevens zijn verwerkt in de Lexicon.
 Het Reglement met de ledenlijst is aanwezig op het GAA onder nummer 491-156.

- 085 In oktober 2003 ontving ik van de heer G.J.Mulder te Capelle aan de IJssel een overzicht ontleend aan de “Kroniek van Pekela” door D.Kuil. Mulder schrijft

“Deze in 1999 uitgegeven Kroniek (een pil van ruim 600 pagina's) omvat wetenswaardigheden over deze eerste Groninger Veenkolonie vanaf 1558 tot 1999. Er staan o.a. summier gegevens over tewaterlatingen en ongelukken van schepen uit Oude en Nieuwe Pekela in. Ook staan er soms overlijdens in van Pekelder zee kapiteins.

Omdat ik vermoed dat veel deze gegevens niet in brede kring bekend zijn heb ik ze maar overgenomen. Hierbij heb ik niet steeds de letterlijke tekst gebruikt. De eerste datum is die van het (vrijwel altijd

kranten)bericht”.

De gegevens onder dit nummer 085 zijn aan het stuk van Mulder ontleend. Veel van de berichten in Kuil, zijn afkomstig uit de Provinciale Groninger Courant en andere lokale kranten. Mulder acht deze bronnen o.h.a. betrouwbaarder dan die in Sweijs.

Op mijn commentaar op het stuk van Mulder kreeg ik per e-mail dd 20 november 2003 reactie met toelichting dat ik op relevante plaatsen eveneens heb verwerkt.

- 086 Eind 2003 kreeg ik per e-mail informatie van de de heer A.Verhoeff uit Rotterdam. Hij gaf aanvullingen op de lijst van Bouma⁰²⁵ vooral wat betreft overgang van een schip naar het buitenland en de eventuele herdoop. Hij gaf géén bronvermelding voor zijn aanvullingen/correcties. Zijn opmerkingen heb ik, voor zover ik ze aannemelijk vond, verwerkt in de Lexicon.
- 087 In november 2003 ontving ik via de heer Bouma te Haren een lijst, opgesteld door de heer M.Lindenborn uit Arnhem getiteld: “Return from Lloyd’s Books, of all the collisions, accidents and wrecks of vessels, since the 1st January 1847 up to the 31st December 1850.” In een toelichting stelt hij:
 “De oorspronkelijke lijst bestaat, naast stoomschepen, uit ruim 14.000 ongevallen in de betr. periode overkomen aan zeilschepen en tevens vermeld in Lloyds List. Opgenomen zijn uitsluitend de zeilschepen met klinkende namen. Weggelaten zijn schepen met namen als MARA, ANNA, etc. De lijst is NIET gecontroleerd in Bouma en Hoedemaker.. De vermelde ongevallen hoeven niet het einde van het betr. schip te betekenen.”
 De vermelde datum hoeft niet de datum van het ongeval te betreffen. Vooral bij ongevallen buiten West-Europa kan het verschil met de datum waarop het ongeval plaatsvond, aanzienlijk zijn.
 “In het jaar 1847 werd vrijwel steeds globaal de plaats van het ongeval vermeld. Helaas is dat voor 1848-1850 niet meer het geval.”.
 Veel van de opgaven zijn niet in Bouma terug te vinden, wellicht ook omdat een “collision” of “accident” niet tot het uit de vaart geraken van het schip leidde.
 De identificeerbare gegevens zijn opgenomen met de vermeld datum en de Engelse tekst in Lloyd’s.
- 088 In december 2003 ontving ik van de heer Tonko Engelsman, Aelderstraat 60, 7854 RS Aalden, 0591-371765 gegevens omtrent de genealogie van het geslacht Engelsman, met daarbij gegevens over schepen. Ik heb de relevante koopvaardijgezagvoerders overgenomen, zonder verdere controle. In de begeleidende brief van de heer Engelsman komt de volgende paragraaf voor:
 “Zelf heb ik in Groningen en Drenthe de huwelijken Engelsman tot ca 1875 nagekeken. Ook veel doop en geboortegegevens heb ik uitgezocht, maar deze gegevens zijn niet compleet. Daarnaast heb ik gegevens met anderen uitgewisseld. Deze laatste gegevens zijn niet door mij gecontroleerd. Vrijgezelle kapiteins en buiten Groningen en Drenthe getrouwde kapiteins kunnen mij dus ontgaan zijn.
 In Groningen zijn twee takken Engelsman. Mijn tak komt van oorsprong van Veendam en heeft ook een Drents deel. Schat dat mijn tak ongeveer 80% uitmaakt van de Engelsen in Groningen en Drenthe. Hierin (zeer) veel schippers, zowel binnen- (voornamelijk turfschippers) als buitenvaarders.
 De andere tak heeft ook enkele (koorn)schippers, een soort landbouwproductenbeurtschippers op de stad Groningen. De stamvader is schipper te Hornhuizen, een dorp ca. 7 km. ten noordoosten van Zoutkamp en gelegen aan de vroegere zeedijk tegenover Schiermonnikoog. Later zijn het landbouwers omgeving Baflo en Uithuizen.
 De zeevaarders Engelsman van Schiermonnikoog (Friesland) heb ik niet uitgezocht.”
 September 2004 ontving ik zijn gegevens van de kapiteins Rintje Luurts Schaap, Jan Luurts Schaap, Bernardus Schaap, Reintje Schaap, C.J.Jonker, en Jui de Juis Brouwer, die eveneens in de Lexicon zijn opgenomen.
- 089 R.K.Mast “Een bijzondere reis van kapitein B.Schaap met de schoenergaljoot ‘Jacobus David “ Typoscript 12 pp. 31 oktober 2001, revisie 06 januari 2004.
 Het boekje werd opgedragen aan Bernard Schaap en Pieta Schaap-Dijkstra, neef en nicht van de auteur R.K.Mast.
 Het handelt vooral over de redding van het schip de “Jacobus David” door de kapitein Bernardus Jansz Schaap, naa de aanzeiling door het Duitse schip “Gelie” ex Suzanna Maria Catharina” voor de kust van Jutland in oktober 1876. Maar er staan ook genealogische bijzonderheden vermeld over kapitein Schaap en over het schip. Er wordt ingegaan op de verzekeringstechnische aspecten van de ramp. De aanleiding tot de publicatie was een horloge, dat door de assurantiemaatschappij destijds aan kapitein Schaap ten geschenke was gegeven en nog steeds in bezit van de familie Schaap is (2001).

- 090 L.A.Bouma *“HENDRIK SWEIJS. Van Barneveld naar Barneveld”*. Typoscript, 51 pp. Dordrecht 01 maart 2002.
 Dit stuk zal ongetwijfeld aanwezig zijn op het Maritiem Museum Prins Hendrik te Rotterdam, waar de auteur vele jaren bibliothecaris was.
 De Inleiding van dit stuk zegt o.a.: “In 1998 kreeg ik een fotokopie in handen van de ‘Uittrekels enz. uit mijn Journalen’, autobiografische notities van H.Sweijs, het origineel is in familiebezit. Ik heb die fotokopie getranscribeerd; later heb ik ook het origineel gezien en zo zijn de autobiografische notities vrijwel volledig getranscribeerd.” ... : De ... notities zijn ... in telegramstijl ... “. Ze “... zijn waarschijnlijk opgesteld door Sweijs als een kapstok voor een lopend verhaal, misschien zijn ze ook bedoeld als een chronologische index op zijn schriftelijke nalatenschap. Die bestond uit een grote collectie brieven, schoolschriften en andere papieren die ca 1944 helaas vrijwel volledig is vernietigd. De notities stoppen 21 maart 1869, dat is viereneenhalf jaar voor de dood van H.Sweijs.”
 Auteur Bouma heeft geprobeerd het leven van Hendrik Sweijs te reconstrueren via archiefbronnen, zonder het af te ronden als een goed lopend verhaal. In het stuk staan de resultaten van zijn onderzoek met daarbij een serie annotaties.
 Ik heb relevante gegevens in de Lexicon vermeld, maar raadpleging van het originele stuk is aan te bevelen.
- 091 *Uit de brieven van Murk Lels(z)*
 Via Koen Suyk te Heiloo kreeg ik dd november 2003 een aantal brieven van Murk Lels(z) uit de periode 15 mei 1803 t/m 05 juni 1805, afkomstig van een telg uit de Lelsfamilie. De brieven zijn, gezien de redactie ervan, kennelijk eerder gepubliceerd, wellicht in het Bulletin van de “Lelsz-Lels Stichting”.
 Het wordt de lezer aangeraden de oorspronkelijke stukken in te zien, daar ik maar zeer ten dele gegevens heb opgenomen. Ik heb geen informatief waar deze brieven zijn in te zien, wellicht bij de Stichting Nederlandse Kaaphoornvaarders te Hoorn of anders in het Bulletin van de “Lelsz-Lels Stichting”.
 Een reeks brieven is geschreven vanuit Kaap de Goede Hoop waar de schepen vastlagen, daar de thuiskomst naar Nederland onmogelijk was, vanwege de zg Vijfde Engelse Oorlog, die in 1803 begon in de Napoleontische tijd.
- 092 Vanaf 2003 ontving ik regelmatig genealogisch/maritieme gegevens van 19^e eeuwse gezagvoerders uit het Groninger/veenkoloniale gebied van de heer R.K.Mast, Walker 7, 9934 LK Delfzijl (oud-havenmeester). Per e-mail dd 03 januari 2004 deelde de heer Mast mij mede, dat hij het voornemen heeft, te zijner tijd een boekje te publiceren van zijn gegevens, met name over de “aan op of het water- actieve familieleden van moeders zijde”. De lezer wordt aangeraden t.z.t. naar dit boek te informeren op in ieder geval het CBG te Den Haag en het Noordelijk Scheepvaartmuseum te Groningen.
- 092a In november 2004 ontving ik een lijst van schepen van Waterborg/Waterberg in de 19^e eeuw. De gegevens heb ik onverkort en met het commentaar van Mast opgenomen. Mast heeft zijn gegevens ontleend aan een reeks van bronnen waaronder die in de Groninger Archieven, de kadasters in Appingedam, Groningen en Winschoten en het familiearchief van de familie R.K.Mast-de Vries
- 093 *Alfabetisch naam register der kapiteins, vermeldende de scheepsnamen en de data van uitzeilen en binnenkomen 1856-1863 en 1863-1868.*
 Stadsarchief van Amsterdam 491-295; 491-296.
 Per alfabetletter zijn de kapiteins genoemd, met hun schip en de datum van aanmonstering of uitzeilen resp. binnenzeilen of afmonstering. Tevens staat er soms vermeld de aanduiding “bet.” hetgeen zal betekenen “Betaald” welke notitie ik niet heb overgenomen.
 Het is mij niet duidelijk aan wie die betaling is geschied. Aanvankelijk dacht ik dat het sloeg op de reglementair verplichte bijdrage bij reizen van leden aan de kas van “Zeemanshoop”. Maar de geregistreerde kapiteins waren lang niet altijd lid van het Amsterdamse zeemanscollege “Zeemanshoop”. Als de betaling niet aan “Zeemanshoop” geschiedde is het mij onduidelijk waarom deze administratie in het Archief van het College is terecht gekomen.
 Vaak is er bij het in- of uitzeilen geen datum vermeld. Ik denk dat het schip dan vanuit of naar een andere haven is gegaan dan Amsterdam
- 094 *Roeiredders aan het Marsdiep 1824 - 1923*
 Jan T. Bremer. Met medewerking van Loek Deugd. Helderse Historische Reeks 9/10. Uitg.Nationaal Reddingsmuseum Dorus Rijkers en de Helderse Historische Vereniging Den Helder. 1998. Nr.0135 in het NSM.
 Bevat een aantal biografieën van kapiteins van reddingsboten, waarin strandingen van schepen worden beschreven. De relevante reddingen van Nederlandse schepen zijn in de Lexicon opgenomen. Niet de redding van buitenlandse schepen.
 Het boek bevat tevens een strandingslijst in alfabetische volgorde op scheepsnamen. Daarbij zijn opgenomen strandingsdatum, de locatie van de stranding, het scheepstype, de lading, de nationaliteit en de naam van de gezagvoerder. De gegevens zijn in de Lexicon opgenomen. Daaruit blijkt dat niet ieder stranding heeft geleid tot het verlies van het schip, maar dat het weer los kan zijn gekomen.

- 095 *Het water dun. Compact 'De Onderlinge Vriendschap' 1835-1985*
Frits R.Loomeijer
Jubileumuitgave van het compact 'De Onderlinge Vriendschap' w.a. te Groningen ter gelegenheid van het 150-jarig bestaan. 5 januari 1985, 63 pp.
Het compact "De Onderlinge Vriendschap" werd opgericht als een onderlinge (scheeps)verzekering van aanvankelijk binnenschippers in het Groningse. Later werd het uitgebreid tot buitenvaart naar nabijgelegen havens in vooral Duitsland aan de Weser- en Elbemonding. De publicatie behandelt de geschiedenis van 150 jaar. Vanwege de uitbreiding naar buitenvaart worden enkele kapiteins genoemd die op schepen voeren, die ook in Veritas en Bouma⁰²⁵ worden genoemd. Vooral de kapiteins J.G.Kramer en L.J.Koning speelden een belangrijke organisatorische rol, waarvan citaten uit de publicatie zijn weergegeven, en dus een inzicht geven in hun werkzaamheden en belangstelling. Voorts worden enkele foto's van schepen afgedrukt die bij de bijbehorende gezagvoerders zijn vermeld.
- 096 In de nalatenschap van Koen Suyk te Heiloo zat een map met kopieën van advertenties uit de Harlinger Courant uit de periode 1852-1890. De herkomst van deze knipsels en ook de reden voor Koen om ze te bewaren is onbekend. Het is een zeer onvolledige reeks gegevens, maar met toch voldoende waarde om de relevante advertenties uit bv. de Scheepvaartberichten in mijn Lexicon te verwerken. Overeenkomstige meldingen zullen ook in de Scheepvaartberichten in andere kranten voorkomen.
- 097 R.K.Mast *Onder zeil en stoom. De zeemansjaren van de Delfzijlster kapitein J.T.Bogeholt (1896-1915)* Heveskes Uitgevers, Groningen. 2003. 180 pp.
Dit boek behandelt in de eerste plaats het zeemansleven van Johannes Tönnis Bogeholt. In het kader daarvan zijn bijzonderheden vermeldt van de schepen waarop hij heeft gevaren en de betreffende gezagvoerders. Ik heb in de Lexicon de gegevens, die betrekking hebben op de 19^e eeuw overgenomen. Er staan een substantieel aantal gegevens uit de 20^e eeuw in het boek, dat ter raadpleging wordt aanbevolen.
- 098 Op het Gemeentearchief van Amsterdam zijn de gegevens uit het Bevolkingsregister 1851 t/m 1860 op de computer gezet. Het programma is dusdanig dat een verzamelstaat is te verkrijgen op beroep, in mijn geval op *zeekapitein, koopvaardijkapitein en scheepsgezagvoerder*. Ik heb de gegevens overgenomen en verwerkt in mijn Lexicon.
- 099 Het Veenkoloniaal Museum te Veendam bezit een register met diploma's voor 2^e en 1^e stuurman, behaald aan de Zeevaartschool te Veendam. Een overzicht van de diploma's voor 1^e stuurman staat op Internet bij de website van het Veenkoloniaal Museum en is opgesteld door Henri Wierth. Aangegeven zijn de namen van de gediplomeerden, hun geboortedatum, woonplaats en diplomnummer. Op de website zijn NIET de data van het examen vermeld. Veel namen zijn niet te achterhalen in mijn bestand omdat ik niet zeker ben of een kapitein past in de bij mij opgegeven initialen, hoewel de familienaam duidelijke connecties heeft met een veenkoloniale afkomst. Pas genealogische onderzoek zal duidelijkheid geven.
- 100 Op 12 juli 2005 kreeg ik van Humphrey Hazelhoff Roelfsema te Bergen een e-mail betreffende zijn onderzoek in Antwerpse bronnen over schepen die mogelijk Kaap Hoorn hadden gerond. Afgedrukt zijn de onverkorte mededelingen in zijn bericht.
- 100a Eveneens een zending op 29 maart 2006. Gegevens onverkort in Lexicon opgenomen.
Zie voorts "Reizen rond Kaap Hoorn onder Nederlandse vlag. Overzicht vanaf de ontdekking in 1616 tot het einde van de Nederlandse grote zeilvaart in 1911". door H.Hazelhoff Roelfsema. Uitgave Stichting Nederlandse Kaap Hoornvaarder, 2010, 88 pp plus Bijlage met een Chronologisch Register van Reizen van 1616 tot 1911,
- 101 "De tijd van de gilden" in *WIE ZEE HOUDT WINT DE PRIJS. 150 jaar Koninklijk Zeemanscollege De GroningerEendracht*. door Hylke Speerstra, Uitgegeven door het Koninklijk Zeemanscollege "De Groninger Eendracht", 1980
Het artikel is gebaseerd op archiefmateriaal dat onder de toegangen 1438 en 1716 is opgenomen in de Groninger Archieven te Groningen.
Tevens is in genoemd boek van Speerstra op p. 106 een lijst van Bestuursleden opgenomen van 1830-1980. De meesten hebben geen actieve zeemansloopbaan gehad, maar het lijkt erop dat de oprichters uit 1830 in het bestuur hebben gezeten.

- 102 “Bron Privaat. Hinderikus Johannes Bron 1852-1908 schrijver van Bron Privaat”. A-4 formaat. 177 pp. Uitgegeven voor de heer B.Bron te Heemskerk, kleinzoon van H.J.Bron.
H.J.Bron, toen gezagvoerder van de bark “Oostenburg”, maakte kopieën van te verzenden brieven in een brievenboek. De in totaal 500 pp brieven zijn door B.Bron getranscribeerd en verzameld in een A-4 ringband op paginavolgorde. Deze bevat foto's van personen, woningen, e.d. die betrekking hebben op de hoofdpersoon. Tevens is er een korte genealogie en zijn er indexen op genoemde personen en schepen.
Genealogisch interessante opmerkingen in de brieven, die betrekking hebben op zeelieden in mijn Lexicon, zijn ter bestemde plaatse opgenomen.
Bron meldt aan het eind van het brievenboek dat ene Okko Bron een tweede brievenboek in zijn bezit heeft. ‘Misschien komt er nog wel eens een tweede deel “Privaat Bron”...”
- 103 “Uit de pen van ... mevrouw A.M.Leguit-Spaarman”
“*Een nieuwe Cronyke*”, Jg.19, nr.3, september 2002. Uitgave van de Oudheidkundige Vereniging Graft-De Rijk, de werkgroep Schermerhorn en de Stichting Vrienden van het Museum “In 't Houten Huis”. p.105-109
In familiebezit zijn “Aantekeningen uit de brieven mijner ouders Pieter Spaarman en Jannetje Braak”, brieven uit de 19^e eeuw van de zeilmaker/zeeman Pieter Spaarman (1811-1868, beiden te De Rijk). De brieven zelf zijn, op verzoek van de schrijver, vernietigd, maar een samenvatting is beschikbaar. Het artikel geeft een samenvatting van de opmerkingen. Mevr. Leguit is de achterkleindochter van Pieter Spaarman.
- 104 “Kromsluiting in de ijzers. Uitspraken van de Raad van Tucht (voor de koopvaardij) 1856-1909”
E.A.Bik/D.Roos
De Bataafsche Leeuw, Amsterdam 1995, 192 pp.
Een historisch overzicht van de geschiedenis van de tuchtrechtspraak in bij de koopvaardijvaart. Lijsten van alle uitspraken zijn vermeld en van een aantal klachten uit de perioden 1856-1880 en 1880-1910 zijn geparafraseerde uitspraken opgenomen. Op drie na zijn alle uitspraken te vinden in het Rijksarchief te Haarlem. De ontbrekende drie (“Aegidia Paulina”, “Mina” en “Nicolette” bevinden zich in het Archief van het Ministerie van Justitie.
Het wordt de lezer aangeraden de oorspronkelijke teksten in het boek van Bik en Roos te raadplegen, omdat ik zeer verkorte versies heb opgenomen.
De niet verder behandelde klachten in dit boek zijn aangeduid met een asteriks = ^{104*}
Later heb ik t/m 1901 het tijdschrift ‘*De Zee*’, geraadpleegd waarin uitspraken van de Raad van Tucht zijn vermeld. Artikelen in dit opzicht uit dit tijdschrift zijn bij de betreffende kapiteins opgenomen.
- 105 Op 15 oktober 2005 kreeg ik per e-mail van Neil Foley uit Perth, Western Australia, een aantal gegevens omtrent schepen die in 1852/1853 West-Australië aandeden.
“I am compiling a list of nineteenth century arrivals and departures of ships in Western Australia, using newspapers and archival sources here in Western Australia. There were very few Dutch ships that arrived, but in 1852- 1853, quite a few arrived at the town of Albany on Princess Royal Harbour at King George's Sound in the south-west of Western Australia.”
Relevante gegevens zijn in de Lexicon opgenomen.
- 106 In December 1824 werden een aantal schepen in de Friedrichstädter Hafen verrast door de vroeg invallende winter. De havenmeester L.C.Schenkenberg maakte een lijst dd 31 december 1824 van de schepen die in de haven lagen, met de kapiteins, thuishaven en last. Die lijst is gepubliceerd in het mededelingenblad “*Gesellschaft für Friedrichstädter Stadtgeschichte*”, 23, Winter 1983. De vermelde schepen zijn in de Lexicon opgenomen.
In de notering staan veel spelfouten in zowel kapiteinsnamen (Stuitvoet i.p.v. Stutvoet; Owe i.p.v. Orre, e.d.) als plaats van herkomst (Schermienkoog, Wilderfang).
- 107 Januari 2006 kreeg ik van de heer Ger Mulder uit Capelle aan de IJssel een mail met gegevens van kapiteins met de naam Kramer. Gegevens zijn opgenomen in de Lexicon.
- 108 S.Parma *De zeemanscolleges in Antwerpen en Oostende*. Typoscript in voorbereiding, 2006
- 109 “De Biografie van Cornelis Abrahamsz J”. Ook geadmistreerde met nummer 080.
Het manuscript bevindt zich in de bibliotheek van het Nederlands Scheepvaart Museum te Amsterdam en is met de schrijfmachine getranscribeerd op A-4 formaat (nummer GR 80-6, deel I en II). Uit dit manuscript zijn door mij de

personen genoteerd met bijbehorende bijzonderheden en gepubliceerd in een interne rapportage. Dit rapport bevindt zich in de bibliotheek van het NSM. In de voorliggende Lexicon zijn alleen de bijzonderheden opgenomen die slaan op koopvaardijkapiteins.

- 110 Dd.112 september 2006 ontving ik een mail van Neil Foley uit Australië, die gegevens verzamelt over Nederlandse schepen die in de 19^e eeuw (voornamelijk 1856-1860) West Australië aandeden voor het lossen van steenkool uit Engeland en Wales. Hij noteert gegevens uit Bouma⁰²⁵ en uit “The boarding Reports submitted by the captain on arrival to the Harbour Master at Albany and Fremantle which have survived in the Colonial Secretary’s Office Received Correspondence (“CSR”) in the State Records Office of Western Australia”. Zijn gegevens zijn overgenomen in mijn bestand.
- 111 S.Parma *Het zeemanscollege “Tot Nut van Handel en Zeevaart” te Dordrecht*. Typoscript juli 2008, 19 pp, 5 bijlagen. In de bijlagen is een gealfabetiseerde en geannoteerde lijst van effectieve leden. Exemplaren zijn geplaatst in de archieven van de scheepvaartmusea te Amsterdam en Rotterdam, het Stadsarchief van Dordrecht. de KB en het CBG
- 112 S.Parma *Het zeemanscollege “De Trouw” te Oude Pekela*. Typoscript in voorbereiding, 2008. Een gealfabetiseerde ledenlijst van de effectieve leden van het College, ontleend aan de AAKZ en de Almanakken van Sweys. Tevens de periode van lidmaatschap en ook een overzicht van de Bestuursleden.
- 113 Vanaf september 2007 ontving ik van Marien Lindenborn, Arnhem, documentalist bij de Stichting Marhisdata akten uit de periode 1813-1818 uit het Stadsarchief Amsterdam (archieffnummer 5081), met het verzoek daarin zo mogelijke gegevens over de kapiteins te vermelden. Voor mij relevante gegevens uit deze documentatie zijn in deze Lexicon opgenomen.
- 114 Gegevens die zijn ontleend aan het bestand van de Stichting Marhisdata. Tevens aan de Maritieme Kronieken van deze Stichting. Zie o.a. www.marhisdata.nl
Vaak is door mij niet de gehele advertentie vermeld, maar alleen het deel, dat slaat op de gezagvoerder in kwestie. Verwerkt zijn de Kronieken van 1813; 1814; 1815; 1816; 1817; 1818; 1819; 1820, 1821 en 1822. In totaal zijn dd maart 2012 verschenen de Kronieken 1813 t/m 1833, 1837 t/m 1840; 1844, 1845, 1848 t/m 1871, 1888 t/m 1905. Vet gedrukte passages in de krantentekst van mijn Lexicon zijn door mij aangebracht. Alle krantenberichten zijn onverkort en zonder correcties overgenomen uit de Kronieken.
- 115 Uit: “*Zeilende ter hoogte van ... Een overzicht van Pekelder schippers, zeelieden en hun gezinsleden die waar, wanneer en onder welke omstandigheden op zee of in “den vreemde” in de periode 1801-1900 zijn overleden*”. CD samengestelde en bewerkt door Dick Kuil te Ten Boer, 01 maart 2005. Een print van de CD is aanwezig in het Noordelijk Scheepvaart Museum te Groningen
Soms is de gehele tekst van het bericht in de Lexicon opgenomen, maar soms ook een uittreksel. Het geeft dan informatie over de reis van het betreffende schip en zijn kapitein. Voor mij was de grote waarde van de gegevens, dat vaak de vóórnamen van de kapiteins zijn vermeld en daardoor nadere gegevens via de site www.allegroningers.nl
De tekst geeft mij de indruk dat Kuil ten aanzien van de spelling aanpassingen aan de huidige tijd heeft gepleegd. Bovendien heb ik de indruk dat er nogal eens fouten in de transcriptie zijn gemaakt, van zowel familienamen als locaties. Derhalve is het voor de genealoog zaak om de oorspronkelijke teksten te raadplegen
- In 2010 publiceerde Bram Camerlingh (schrijversnaam van Dick Kuil) het boek “*Met man en muis. Pekelder scheepsrampen in de 19^e eeuw*”, uitgegeven bij Unibook. Vermeld is “Eerder verschenen op cd-rom in 2005 onder de titel “Zeilende ter hoogte van ...”
- 116 Chronologisch overzicht van de kapiteins, hun schepen, het aantal reizen en de dienstjaren bij de rederij B.W. van Starckenborgh van Straten
Gegevens verkregen van de heer C.Scholten te Leusden, september 2008
De schepen en kapiteins zijn overgenomen van GN Bouma, uitgave 2004. Echter niet de jaren dat een kapitein op een bepaald schip heeft gevaren, aangezien deze alleen het startjaar bij een schip vermeld. Het zijn echter geen volledige kalenderjaren, aangezien een reis ergens in een lopend jaar begint en eindigt. Bij nader inzien is gebleken, naar aanleiding van de inventarisatie van alle reizen die de schepen van de rederij BWVS hebben gemaakt, dat de jaartallen bij Bouma niet altijd overeenstemmen met de registraties in de Registers van Schepen die zijn aangekomen in het Ooster- en Westerdok. Om deze redenen is besloten om de jaartallen te nemen die voorkomen in de Registers van

Schepen. In deze Registers wordt achter de aankomstdatum van het schip tevens de vertrekdatum van de eerst volgende reis vermeld.

Gekeken is naar het aantal reizen per schip dat een kapitein voor de rederij BWVS heeft gemaakt. Wanneer een schip een uit- en thuisreis niet heeft afgerond is deze niet meegeteld.

Dit betreft met name reizen waar het schip verongelukt dan wel onder weg is verkocht.

Of een alleen een uitreis maakt naar de plaats waar het wordt verkocht.

Vervolgens is gekeken naar de totaal tijd in jaren, dienstjaren genoemd dat een kapitein voor de rederij BWVS heeft gevaren. Voor de berekening van het totaal aantal dienstjaren is bij een onderbreking als gevolg van een grote reparatie, toezicht op de nieuwbouw van een schip ed, de tijdsduur doorgeteld in geval de onderbreking niet meer dan ca 2 jaar heeft geduurd.

- 117 In augustus 2008 ontving ik van Pieter J.Teensma een lijst van kapiteins die begraven zijn op het kerkhof van Schiermonnikoog. De lijst bevat de naam, geboorte- en sterfjaar, rijnummer op het kerkhof en de status i.c. eigendom en/of beschermd.
In 2009 verscheen de publicatie "Begraven op Schiermonnikoog" door Leon Bok en Tjeerd Jongasma, 56 pp. Uitgave Schiermonnikoog. Hierin een selectie aan foto's van grafmonumenten die bescherming genieten uit historisch-cultureel oogpunt.
- 118 Stadsarchief Amsterdam archiefnummer 491-370.
Stamboek der weduwen en kinderen, geregtigd verklaard tot de uitkeering uit het Weldadig Zeemansfonds beginnende met de in 1830 actueel trekkenden. 1824-1909
Het Register is ingedeeld in trekkenden in de eerste, tweede en derde klasse. Ik heb uiteraard alleen de gegevens uit de personen in de eerste klasse in mijn Lexicon ingevoerd.
Er is vermelding van de naam van de weduwe met haar geboorte- en sterfdatum. Ook soms de datum van hertrouwen. De woonplaats op het moment van overlijden van de kapitein. En de data van het Bestuursbesluit tot onderstand met tevens de ingangsdatum.
De vermelde gegevens zijn wat betreft de data van de eerste uitkering gelijk of nagenoeg gelijk aan die uit de Notulen van de bestuursvergaderingen van Zeemanshoop. De waardevolle extra informatie zijn de overlijdensdata van de weduwen en soms ook de indicatie van de regio. In geval van Friesland en Groningen zijn dan via de genealogische sites van deze provincies nadere identificaties te verkrijgen.
Zoals zo vaak komen er verschillen met andere bronnen in de spelling van persoonsnamen voor.
Ik heb ook de woonplaats op het moment van overlijden van de kapitein opgenomen omdat dit een indicatie is voor de locatie van nadere BS-gegevens .
- 119 Stadsarchief Amsterdam archiefnummer 491-052-057 i.c.
"Indicateurs der genummerde ingekomen stukken met vermelding van de korte inhoud, genomen besluiten, verslagen der commissiën, beantwoording en aanwijzing der behandeling in de vergaderingen, enz."
Veel van die brieven zijn vermeld in de notulen van de Dagelijkse Bestuursvergaderingen .
- 120 *Jan Derk Kuiper. Het zeemansleven van een Pekelder kapitein* door Rinze K.Mast, in Jaarverslag 2008 van het Kapiteinshuis Pekela. Stichting Westers, pp.6-20.
- 121 *"Reizen rond Kaap Hoorn onder Nederlandse vlag. Overzicht vanaf de ontdekking in 1616 tot het einde van de Nederlandse grote zeilvaart in 1911"*. door H.Hazelhoff Roelfzema. Uitgave Stichting Nederlandse Kaap Hoorn-vaarders, 2010, 88 pp plus Bijlage met een Chronologisch Register van Reizen van 1616 tot 1911.
In deze Bijlage staat een chronologische overzicht van de schepen die per reis 1 of 2 keer Kaap Hoorn hebben gerond. Voorts is per reis vermeld het scheepstype, de gezagvoerder , de vertrekdatum, de bestemming, de tussenliggende havenplaatsen en de passagericging van Kaap Hoorn (oost-west en/of west-oost)
De gegevens in deze Bijlage zijn zeer fragmentarisch met nogal wat verwarring omtrent de opgegeven data. Ook is er geen toelichting op de geografische situering van de opgegeven locaties en daarvoor zal de grote Times Atlas moeten worden geraadpleegd.
Hazelhoff Roelfzema moet in zijn particuliere documentatie veel meer reis- en persoonsgegevens hebben dan hij in deze publicatie heeft opgenomen.
- 122 Gegevens verkregen van Kees Bouten, bezig met de familiegeschiedenis van Boiten/Bouten, dd 2011."
- 123 Zeeprotesten uit Tresoar. De gegevens zijn verzameld door Pieter Fokkes Visser uit Kollum en door mij verkregen via Marhisdata. De teksten zijn niet letterlijk maar bewerkt door P.F.Visser.

- 124 “Migranten uit het noorden te Nieuwendam en Amsterdam. Schepen van de Gebroeders Meursing”
Madeleine van Dijk-Lely. In Jaarboek Amstelodanum, 78, p. 76-99, 1986.